

บทที่ 3

การจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญา และผู้กระทำความผิดได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดย่อมไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบถึงแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายดังกล่าว ผู้กระทำความผิดจึงพยายามจะใช้วิธีการซุกซ่อนเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเวลาต่อมา เมื่อเวลาผ่านไปก็จะนำเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นออกมาใช้จ่าย และอาจมีบางส่วนที่ถูกนำมาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรม เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องเพื่อลวงให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย วิธีการที่บุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมายแล้วบิดเบือนรายได้นั้นโดยทำให้ดูเหมือนว่าเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายนี้เรียกว่า “การฟอกเงิน” ในปัจจุบันเมื่อเศรษฐกิจประเทศต่าง ๆ มีความเกี่ยวพันกันมากยิ่งขึ้น ทั้งโดยการติดต่อค้าขายและโดยข้อตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้การฟอกเงินของอาชญากรสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางและมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้น แม้เบื้องหลังของอาชญากรจะค้ายาเสพติด ค้าของหนีภาษี และการคอร์รัปชันในวงราชการ แต่ธุรกิจเบื้องหน้าจะเป็นธุรกิจที่มีหน้าตามีเกียรติในวงสังคมและการเมือง ซึ่งมักจะมีการโยนใยเอื้อประโยชน์ร่วมกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองอยู่บ่อยครั้ง

ปัญหาการฟอกเงินเป็นปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเป็นอย่างมาก ในขณะที่ปัญหาอาชญากรรมได้ทวีความรุนแรงขึ้น แต่มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมมีความบกพร่อง ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวใน พ.ศ. 2542 จึงได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ เพื่อตัดวงจรการเงินของผู้กระทำความผิดและเพื่อลดภาระการพิสูจน์ความผิดทางอาญา¹ ในกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการขยายหลักการการดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอันเป็นมาตรการทางแพ่ง

¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, "กฎหมายนำคิด พ.ร.บ.ฟอกเงิน : เพิ่มสิ่งที่มีควรเพิ่ม," หล้ากฎหมายหลายธุรกิจ , ปีที่ 2 , ฉบับที่ 17 , น.69-71.

นอกจากนี้ยังได้มาตรการทางอาญาโดยกำหนดฐานความผิดขึ้นมาใหม่เรียกว่าความฐาน “ฟอกเงิน”

ความผิดฐานฟอกเงิน ได้แก่²

(1) การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อ ซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการ กระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

การกำหนดให้มีมาตรการลงโทษทางอาญาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องการดังกล่าวเพื่อให้ สอดคล้องกับมาตรการที่เกิดจากการประชุมร่วมกันของกลุ่มประเทศภาคพื้นเอเชียซึ่งได้มีการ อภิปรายปัญหาการฟอกเงิน ณ ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 21-23 เมษายน พ.ศ.2536³ ซึ่งกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ควรดำเนินการให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา และเพื่อให้ สอดคล้องกับอนุสัญญา ค.ศ.1988 หรืออนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ.1988 (Vienna Convention 1988) ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่ได้กำหนดมาตรการและแนวทางให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกัน ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และอนุสัญญานี้ได้วางปทัสฐานในการกำหนดความผิด อาญาฐานฟอกเงินเพื่อให้รัฐสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายภายใน ให้สอดคล้อง กับอนุสัญญานี้ กำหนดมาตรการที่เป็นความผิดอาญาแก่ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้จำหน่าย ผู้ขน ผู้ปลูก ผู้ครอบครองยาเสพติด ผู้สนับสนุนหรือจัดการทางการเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผู้เปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินซึ่งมีที่มาเกี่ยวกับยาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะปกปิดหรือ เปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาของทรัพย์สิน⁴ โดยการกำหนดให้มีความผิดอาญาฐานฟอกเงินด้วย

การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินขึ้นมาใหม่ เนื่องจากกรณีที่มีการโอนเงินซึ่งเป็นเงิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิด หากเป็นเงินที่ได้มาจากรูปแบบของการกระทำอันมิชอบด้วย

² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5

³ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น.28.

⁴ ปิยะพันธุ์ อุดมศิลป์, “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), น.105.

กฎหมายโดยผู้รับเงินรู้ว่าผู้ให้เงินไม่มีแหล่งที่มาของเงินที่แน่นอน ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะถือว่าผู้รับเงินเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน การรับเงินไว้โดยไม่อาจอธิบายได้ถึงแหล่งที่มาของเงินจำนวนมากเป็นเหตุผลหนึ่งในการสื่อให้เห็นว่าผู้กระทำมีเจตนาช่วยให้เงินจากองค์กรอาชญากรรมคงอยู่ และยังเป็นเบี่ยงเบนความสนใจไปจากผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ในการกระทำดังกล่าวผู้ฟอกเงินย่อมได้รับประโยชน์ตอบแทนอยู่ในตัว และการกำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินจะทำให้แยกแยะกระแสหมุนเวียนอย่างผิดปกติและจะติดตามวงจรการเงินไปจนถึงผู้รับประโยชน์ที่แท้จริง ซึ่งเป็นการขัดขวางฐานทางเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม และทำให้สภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงและอยู่ในรูปแบบที่ปกติ⁵

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในปี พ.ศ.2551⁶ ได้ให้เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ให้มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินได้ตามมาตรา 38/1 ดังนี้“ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินและบันทึกถ้อยคำ ผู้ถูกจับเพื่อเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นแล้วส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้าแต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ ชั่วโมง” ในบทนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติ ต่างๆ ในการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งของไทยและต่างประเทศ

3.1 ความหมายของคำว่า “จับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติความหมายหรือนิยามของคำว่า “จับ” ไว้ว่ามีความหมายอย่างไร เพียงแต่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ควบคุม” ไว้ในมาตรา 2 (21) ว่าหมายรวมถึงการควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างการสืบสวน และสอบสวน นอกจากนี้มาตรา 2 (22) ให้ความหมายของคำว่า “ขัง” เป็นการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล ดังนั้นการศึกษาความหมายของคำว่าจับอาจศึกษาได้จากที่ต่าง ๆ ดังนี้

⁵ เฟิงฮ้าง, น.115.

⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “จับ” ไว้ว่าหมายถึงความถึง เกาะกุมตัวไว้โดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย⁷

ใน Black’s Law Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า จับ (Arrest) ไว้ว่า arrest,1. A seizure or forcible restraint.2.The taking or keeping of a person in custody by legal authority , esp. in response to a criminal charge ; specif.,the apprehension of someone for the purpose of securing the administration of the law, esp. of bringing that person before a court.⁸

ตำรา CRIMINAL PROCEDURE ของ Wayne R. LaFAVE , Jerold H. Israel, Nancy J. King ได้ให้ความหมายของคำว่า “จับ” ที่ปรากฏในคำอธิบายไว้ว่า Arrest .“To deprive a person of his liberty by legal authority”⁹ นอกจากนี้ Professor WAYNE R. LaFAVE ยังได้ อธิบายให้เห็นถึงความหมายที่ละเอียดในตำราชื่อ ARREST : The Decision to Take a suspect into custody ต่อไปอีกว่า “Arrest is a district operational step in the criminal justice process, involving all police decisions to interfere with the freedom of person who is suspected of criminal conduct to the extend of taking him to the police station for some purpose” จากคำอธิบายดังกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าการจับเป็นการพรากไปซึ่งเสรีภาพของบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายที่มีอำนาจและเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจได้เข้าไปควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดอาญาเพื่อนำตัวบุคคลนั้นมาที่ทำการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อมุ่งหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาต่อไป¹⁰

⁷ ศัพท์กฎหมายไทยฉบับราชบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2543 น.130.

⁸ Garner, Bryan A., Black, Henry Campbell, Black’s Law Dictionary, eighth edition(St. Paul, Minn. : Thomson/West, 2004), p.130.

⁹ LaFAVE ,Wayne R.,Israel , Jerold H., King , Nancy J, CRIMINAL PROCEDURE Third Edition (St.Paul,MN : WEST GROUP,2000), p.178.

¹⁰ สุขเมธ ลิขิตธนานนท์,“เหตุในการจับกุม”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2529),น.48.

นักกฎหมายไทยได้ให้ความหมายของคำว่า “จับ” ไว้หลายท่านดังนี้

การจับเป็นการกระทำขั้นต้นเพื่อจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของบุคคลซึ่งเสรีภาพในการเคลื่อนไหวบุคคลนี้หมายถึง เสรีภาพในการที่จะไปไหนมาไหนได้โดยปราศจากการถูกจำกัดเขตและเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในร่างกายตามรัฐธรรมนูญโดยการจับจะสิ้นสุดลงหรือสมบูรณ์เมื่อได้มีการมอบตัวผู้ถูกจับ ณ ที่ทำการของเจ้าพนักงานศาล¹¹

การจับบุคคลในคดีอาญา เป็นการกระทำที่จำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายของบุคคลซึ่งโดยหลักแล้วกระทำมิได้เว้นแต่จะมีความจำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ¹²

การจับ หมายความว่า การจำกัดเสรีภาพในร่างกายของผู้ถูกจับในลักษณะที่ทำให้เสรีภาพในการเคลื่อนไหวที่สิ้นสุดลงเพื่อดำเนินกระบวนการยุติธรรมขั้นต่อไปซึ่งอาจจะไม่ถูกต้องเนื้อตัวกันก็ได้¹³

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “จับ” ที่ปรากฏในที่ต่าง ๆ ตามที่กล่าวในข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การจับเป็นการกระทำอันเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการเคลื่อนไหวร่างกายของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการจำกัดเสรีภาพนั้นต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือมีกฎหมายรองรับหรือมีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้และผู้ที่กระทำ กระทำลงไปในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้

การกระทำที่จะถือว่าเป็นการจับโดยชอบตามขั้นตอนของกฎหมายจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการด้วยกันคือ¹⁴

1. ความประสงค์ของเจ้าหน้าที่ที่จะทำการจับ (The intention of the officer to make an arrest)

¹¹ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549), น.322.

¹² ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2550), น.213.

¹³ จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยหมายเรียก หมายอาญา กฤษฎีกาศึกษาและคู่มือปฏิบัติงานในการออกหมายเรียก จับ ค้น (ควบคุม) ชั่ง จำคุก ปลดปล่อย (ปล่อยชั่วคราว), (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร), น.67.

¹⁴ สุเมธ ลิขิตธนานนท์, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 10, น. 50-51.

2. ความประสงค์นี้ได้กระทำต่อบุคคลผู้ถูกจับ (Communicating this intention to the person arrested)
3. ผู้ถูกจับอยู่ในความควบคุม (Control by the officer of the person arrested)
4. ผู้ถูกจับได้ทราบว่าเขาต้องถูกจับ (Understanding by the person arrested that he is being arrested)

ถ้าได้พิจารณาถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 66 ว่าด้วยเหตุที่จะออกหมายจับประกอบกับมาตรา 78 ที่ว่าด้วยการจับโดยไม่ต้องมีหมายจับจะเห็นได้ว่าความมุ่งหมายของการจับส่วนใหญ่เป็นการจับบุคคลหนึ่งภายหลังจากที่ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดขึ้น ซึ่งสามารถแยกวัตถุประสงค์ของการจับ 4 ประการ¹⁵

1. เพื่อนำตัวผู้ที่มีหลักฐานว่าน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดมาควบคุมหรือส่งฟ้องต่อศาล
2. เพื่อป้องกันมิให้ผู้หนีก่อนเหตุร้ายหรือกระทำความผิด
3. เพื่อป้องกันมิให้ผู้หนีไปข่มขู่พยานหรือย้ายหลักฐาน
4. เพื่อดำเนินการต่อผู้ต้องหาตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การแจ้งข้อหาหรือสอบปากคำผู้ต้องหา

วัตถุประสงค์ของการจับในแนวคิดเดิมในกฎหมายอังกฤษ คือ การจับมาเพื่อให้ศาลชี้ว่าควรจะดำเนินการฟ้องร้องหรือไม่ และเพื่อป้องกันมิให้ผู้หนีก่อนอาชญากรรมอันเป็นการป้องกันอาชญากรรม แต่ต่อมามีวัตถุประสงค์ที่เพิ่มเติมคือ การจับมาเพื่อแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือเพื่อสอบปากคำผู้ต้องหาเพื่อให้ได้หลักฐานในการฟ้องร้องต่อไป ทั้งนี้เพราะในภายหลังกฎหมายอังกฤษ เปลี่ยนแนวคิดในการจับมาเพื่อฟ้องร้องมาเป็นจับเพื่อสอบสวนและเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานก่อนที่จะตัดสินฟ้อง

ในเรื่องการจับมีข้อพิจารณาว่าถ้าผู้กระทำความผิดสมัครใจหรือตกลงยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่เสียเอง เช่น การเข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่ กรณีนี้จะถือว่าเป็นการจับหรือไม่ ในเรื่องนี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 1997/2550 ตัดสินว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความในศาลแขวง ๗ มาตรา 7 วรรคแรก ที่บัญญัติให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับ พร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลาที่สืบแปลข้อเท็จจริงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับนั้น เป็น

¹⁵ ณรงค์ ใจหาญ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 12, น. 213-214.

บทบัญญัติเพื่อมิให้การดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงต้องล่าช้า และให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมไวนานเกินสมควร แก่เหตุและความจำเป็น การที่จำเลยเข้ามาขอตัวและพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้ทราบ ย่อมถือว่าจำเลยถูกจับแล้ว พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวจำเลยพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้ฟ้องภายในกำหนดเวลาที่สืบแปดชั่วโมง ถ้าไม่สามารถฟ้องได้ทันภายในกำหนดพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องขอผิดฟ้อง คดีนี้โจทก์ฟ้องจำเลยโดยไม่ได้ขอผิดฟ้องและพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ทั้งไม่ปรากฏว่าได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความในศาลแขวง ฯ มาตรา 9 จึงไม่ชอบ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการให้ความเห็นไว้ว่า การจะถือว่าเป็นการจับนั้นมิใช่ว่าผู้ทำการจับจะเข้าควบคุมตัวบุคคลที่จะถูกจับเท่านั้น การที่คนร้ายผู้กระทำความผิดยินยอมมอบตัวแก่เจ้าพนักงานก็ย่อมถือว่าเป็นการจับกุมเช่นเดียวกัน¹⁶

แต่เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 วรรคห้าที่ว่า “เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดทำการให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ ... หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัว” ประกอบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5042/2549 ซึ่งวินิจฉัยว่า การที่จำเลยซึ่งเป็นเยาวชนได้เข้ามาขอตัวกับพนักงานสอบสวนแล้วให้การปฏิเสธ โดยมีได้ถูกควบคุม การเข้ามาขอตัวของจำเลยยังไม่ถือว่าจำเลยถูกจับกุม ผู้เขียนเห็นว่า ผู้กระทำความผิดสมัครใจหรือตกลงยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่เสียเอง เช่น การเข้ามาขอตัวกับเจ้าหน้าที่ กรณีนี้ยังไม่ถือเป็น การจับเนื่องจากตามมาตรา 134 วรรคห้าตอนท้ายจะถือว่ามีความเหตุจับต่อเมื่อผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนที่สั่งให้ไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ

¹⁶ ไพจิตร บุญญพันธ์, “จับ.” วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 6, ฉบับที่ 2, น.10(2524).

3.2. การจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายไทย

3.2.1 การจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.2.1.1 ผู้มีอำนาจจับ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบุคคลผู้มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินพิจารณาได้ ดังนี้

1 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 บัญญัติ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาลไม่ได้เว้นแต่...”

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ¹⁷ หมายความว่าถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนให้รวมทั้ง พศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

จากนิยามข้างต้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแบ่งออกเป็น 2 กรณี

1.1 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้จำแนกเจ้าพนักงานออกเป็น

- พนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ตำรวจไม่จำกัดยศและตำแหน่งหน้าที่ คือ ตั้งแต่พลตำรวจขึ้นไป

พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจต่างมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเช่นกัน แต่ยังมีข้อแตกต่างกันในเรื่องขอบอำนาจเนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมรวมทั้งสืบสวนคดีอาญาและนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่การดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจึงมีอำนาจในการจับกุมราษฎรผู้กระทำความผิดและสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร แม้พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่นอกเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจที่

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16)

ตนประจำอยู่ที่ตามและไม่ต้องคำนึงถึงยศถึงตำแหน่งของตำรวจนั้น¹⁸ และแม้จะได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติราชการในหน่วยงานอื่นก็ถือเป็นเพียงหน้าที่เฉพาะตามคำสั่งแต่งตั้งของทางราชการเท่านั้น ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองมีหน้าที่หลักอยู่ในส่วนการบริหารงานทางปกครองไม่ได้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีโดยตรง ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดเขตอำนาจเฉพาะในท้องที่ซึ่งตนรับผิดชอบเท่านั้น¹⁹

1.2 พศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมืองและเจ้าพนักงานอื่น ๆ เมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ซึ่งการใช้อำนาจของบุคคลในประเภทนี้เป็นการใช้อำนาจตามบทกฎหมายเฉพาะ หากไม่ใช่ความผิดที่กฎหมายเฉพาะได้บัญญัติให้อำนาจไว้บุคคลเหล่านี้ย่อมมีอำนาจจับเทียบเท่ากับราษฎร

2 พนักงานสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคห้าบัญญัติว่า “เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดทำการให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นว่าให้นำมาตรา 87 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัว”

พนักงานสอบสวน หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน²⁰

¹⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 140/2490 (เนติ.) น.182.

¹⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : หจก.จักร์ราชการพิมพ์, 2551), น. 318.

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6)

อำนาจจับของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 134 วรรคห้า เป็นอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลเนื่องจากถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายจับ

3 ราษฎร

การให้อำนาจราษฎรในการจับถือเป็นหลักสากลที่อารยประเทศให้การยอมรับเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญหลายประการ อาทิ จากแนวคิดที่ว่าทุกคนควรมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งเป็นการช่วยพนักงานเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสงบและเป็นการช่วยให้กฎหมายได้มีผล นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาทางนโยบายของรัฐอันเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรของรัฐ ทั้งยังเป็นการช่วยให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้ราษฎรมีอำนาจจับได้ 3 กรณี ใน มาตรา 79 มาตรา 82 และมาตรา 117 ดังนี้

มาตรา 79 บัญญัติว่า ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา 82 หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดซึ่งหน้านั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ด้วย

มาตรานี้ให้อำนาจราษฎรทำการจับโดยไม่ต้องมีการขออนุญาตจากศาลโดยแบ่งเป็น 2 กรณี ได้แก่

ก. กรณีตามมาตรา 82 คือ เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้นได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขานั้นไม่ได้ ราษฎรที่ได้รับคำขอให้ช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานให้ช่วยทำการจับนั้นการจับของเจ้าพนักงานจะต้องเป็นการจับตามหมายจับด้วย และ

ข. กรณีเมื่อราษฎรพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าและเป็นความผิดที่ปรากฏอยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เหตุผลสำคัญที่ยอมให้ราษฎรจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้ก็คือเมื่อได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นนั้นในบางกรณีผู้เสียหายอาจได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ฉะนั้นในชั้นแรกจึงให้ญาติพี่น้องมีอำนาจช่วยเหลือจับกุมแทนผู้เสียหายได้เพราะการที่ญาติพี่น้องได้เห็นอยู่กับตัวว่าผู้เสียหายถูกทำร้ายแต่ไม่มีอำนาจช่วยเหลือกลับต้องไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนเช่นนี้เป็นการขัดต่อหลักมนุษยธรรมอย่างยิ่งและต่อมาจึงได้ขยายไปถึงบุคคลอื่นด้วยเพราะในบางกรณีผู้เสียหายก็ไม่มีญาติพี่น้องหรือญาติพี่น้องไม่มีโอกาสรู้เห็นฉะนั้นจึงให้ผู้ที่รู้เห็นมีอำนาจจับได้ด้วยแต่อำนาจจับที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ก็เป็นการจับเพียงชั่วคราวเท่านั้นเพราะผู้จับจะต้องรีบ

นำตัวผู้ถูกจับไปยังเจ้าพนักงานทันที อย่างไรก็ตามการจับผู้กระทำความผิดโดยราชฎานั้นก็เป็นเพียงแต่กฎหมายได้ให้อำนาจบุคคลธรรมดาที่จะจับได้ส่วนการที่บุคคลนั้นจะจับหรือไม่กฎหมายมิได้บังคับไว้

กรณีตามมาตรา 117²¹ ที่ให้อำนาจราชฎาในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นบุคคลที่ตนได้ทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน เมื่อบุคคลนั้นกำลังจะหลบหนีและตนก็ไม่อาจจะขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันและในปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราดังกล่าวโดยวางหลักเพื่อให้เกิดความแน่ชัดว่าโดยหลักให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้มีอำนาจจับบุคคลดังกล่าว ส่วนอำนาจในการจับของราชฎากรณีนี้เป็นเพียงอำนาจรอง เนื่องจากราชฎาจะมีอำนาจจับในกรณีนี้ได้เฉพาะแต่เมื่อไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วทั้งที่ เท่านั้น ราชฎาผู้ทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจในการจับกุมได้นั้น ต้องเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในกรณีที่ตนเองเป็นผู้ทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันไว้กับพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการหรือศาลในคดีนั้น ในเมื่อไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในที่ใกล้เคียงที่พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนีได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ราชฎาผู้ทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

ความผิดฐานพอกเงินเมื่อพิจารณาผู้มีอำนาจจับตามประมวลกฎหมายวิธีความอาญาผู้มีอำนาจจับ คือ พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ เนื่องจากเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม และสืบสวนคดีอาญาทั้งปวงตามประมวลกฎหมายวิธีความอาญา มาตรา 78 และผู้มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินอีกประเภทคือ พนักงานสอบสวน ตามมาตรา 134

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดดังกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เองแล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาลโดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

กรณีของพัศดี เจ้าพนักงานสรรพสามิต เจ้าพนักงานกรมศุลกากร หรือเจ้าพนักงานอื่น ๆ ซึ่งมีอำนาจในการสืบสวนปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ตามที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วว่าการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานเหล่านี้ เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะเท่านั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจกับเจ้าพนักงานเหล่านี้เอาไว้ ดังนั้นเจ้าพนักงานอื่น จึงย่อมไม่มีอำนาจในการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน

สำหรับอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินของราชฎานั้น โดยลำพังตัวของราชฎไม่มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเอง เนื่องจากตามมาตรา 82 ราชฎจะมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดได้เฉพาะกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าไม่ว่าจะเป็นความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริงหรือกรณีที่ถือเป็นความผิดซึ่งหน้า และเป็นความผิดที่ปรากฏอยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 80 วรรค 2 ซึ่งเป็นกรณีที่จะถือเป็นความผิดซึ่งหน้าได้ก็ต่อเมื่อเป็นความผิดตามที่ได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมาย แต่ต้องมีพฤติการณ์ประกอบการกระทำตามที่กฎหมายกำหนด บางประการเช่น มีบุคคลถูกไล่จับตั้งผู้กระทำ โดยมีเสียงร้องเอะอะ

ความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดฐานอื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายประมวลถึงแม้จะเป็นความผิดอาญา ถ้าไม่พบขณะกระทำความผิดสดๆหรืออย่างที่ปรากฏในมาตรา 80 แล้ว ถือไม่ได้ว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ดังนั้นหากมิใช่ความผิดท้ายประมวลดังกล่าวผู้จับย่อมไม่มีอำนาจจับตามมาตรา 80 วรรค 2 นี้ ไม่ว่าผู้จับจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือราชฎก็ตาม เช่น การจับในความผิดฐานฟอกเงิน แม้ราชฎจะเป็นผู้พบขณะที่มีผู้กำลังนำเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปซุกซ่อนด้วยตนเองแต่ราชฎก็ไม่มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดนั้น เนื่องจากมาตรา 79 บัญญัติให้อำนาจแก่ราชฎที่จะทำการจับได้เฉพาะแต่ในกรณีความผิดนั้นเป็นความผิดท้ายประมวลเท่านั้น ซึ่งความผิดฐานฟอกเงินมิได้เป็นความผิดท้ายประมวล ดังนั้นแม้ว่าราชฎจะเห็นการกระทำความผิดนั้นด้วยตาตนเองซึ่งเท่ากับเป็นการเห็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าโดยแท้ตามมาตรา 80 วรรคหนึ่งก็ตามแต่ราชฎก็ไม่มีอำนาจจับ และ แม้ราชฎจะเป็นผู้เรียกให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จับแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้เป็นผู้เห็นด้วยตาตนเองจึงไม่มีอำนาจจับตามมาตรา 78 (1) เนื่องจากกรณีดังกล่าวมิใช่ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริงตามมาตรา 80 วรรคหนึ่ง ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีอำนาจจับกุมทุกกรณีไป หากแต่เป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคสองซึ่งจะจับได้ก็ต่อเมื่อความผิดดังกล่าวเป็นความผิดท้ายประมวลเท่านั้น

หากราษฎรทำการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าฐานพอกเงิน ซึ่งมีใช้ความผิดตาม บัญชีท้ายประมวลการกระทำดังกล่าวของราษฎรย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐาน ทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ²² อย่างไรก็ตามราษฎรอาจอ้างเหตุให้พ้นความรับผิดชอบได้โดยอ้างว่าตนได้ กระทำไปเนื่องจากความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงในส่วนว่าการกระทำนั้นไม่ผิดกฎหมายตาม มาตรา 62 นี้²³ เป็นกรณีที่ราษฎรสำคัญผิดว่าตนมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดได้โดยการกระทำ ของตนไม่เป็นความผิดซึ่งเป็นการจับที่ผู้จับไม่รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำที่กฎหมายห้าม

3.2.1.2 การจับโดยมีหมายจับ

หมายจับ เป็นหมายอาญาชนิดหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นต้นฉบับหมายจับและสำเนาหมายจับ อันได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว กฎหมายยังกำหนดลักษณะของหมายจับไว้ในรูปแบบอื่นอีก ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วในทางปฏิบัติ และในกรณีที่มิใช่ต้นฉบับหมายจับหรือสำเนาหมายจับอันได้รับรองว่า ถูกต้อง กฎหมายก็ได้กำหนดเงื่อนไขประกอบในการที่จะใช้จับบุคคลไว้ด้วย

หมายอาญา หมายถึง หนังสือบอกการซึ่งออกตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ สั่งให้ เจ้าหน้าที่ทำการจับ ชัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้ง สำเนาหมายจับ หรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่นตามมาตรา 77

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีการบัญญัติมาตรการที่จะทำให้ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบรรลุผลได้ อย่างเช่นในเรื่องการจับ ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 237 วรรคแรก ว่า “ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มี

²² สติติย์ เล็งไธสง, คู่มือกฎหมายวิธีสบัญญัติ (วิธีพิจารณาความอาญา), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร , 2547), น. 55.

²³ คณิต ผนนคร , กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน , 2543) , น. 207.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรค 1 “ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การ กระทำไม่เป็นความผิดหรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะ ไม่มีอยู่จริงแต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดหรือได้รับยกเว้นโทษหรือ ได้รับโทษน้อยลงแล้วแต่กรณี”

หมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับกุมจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับไว้วางใจทราบเป็นโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ...”

จากบทบัญญัติดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้ศาลเป็นองค์กรภายนอกองค์กรเดียวที่มีอำนาจออกหมายจับเพื่อเป็นการตรวจสอบอำนาจการจับขังของเจ้าพนักงานตำรวจ กล่าวคือ หากมิได้เป็นความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นแล้ว จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้ต่อเมื่อมีหมาย และผู้มีอำนาจออกหมายได้คือศาลเท่านั้น จึงถือได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับตามสมควร เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังได้รับรองหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยได้บัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 32 วรรคสาม ที่ว่า “การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาเป็นกฎหมายในลำดับรองได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับหลักการที่ได้วางไว้ในรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2547 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจับผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งรวมถึงการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ดังนี้

1. ลักษณะของหมายจับและขอบเขตของหมายจับ

หมายจับ เป็นหมายอาญาอย่างหนึ่ง ดังนั้น หมายจับ จึงต้องประกอบด้วยคุณลักษณะของหมายอาญาครบถ้วน กล่าวคือ จะต้องมียอดประกอบตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 60 ซึ่งบัญญัติถึงลักษณะทั่วไปของหมายอาญาจะต้องมีสถานที่ออกหมาย วันเดือนปีที่ออกหมาย เหตุที่ต้องออกหมาย และลายมือชื่อผู้ออกหมาย และในมาตราเดียวกันยังบัญญัติถึงลักษณะเฉพาะของหมายจับไว้ คือ จะต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะจับ ซึ่งหมายความว่า หมายจับนั้นออกเพื่อจับบุคคลที่ไม่ทราบชื่อก็ได้

ขอบเขตของหมายจับ กล่าวคือหมายจับใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร²⁴ ดังนั้นหากจะใช้ ต้นฉบับเพียงฉบับเดียว ก็คงเป็นไปได้ยากที่จะใช้หมายจับฉบับเดียวพร้อมกันทั่วราชอาณาจักร จึงต้องมีบทบัญญัติขยายไปถึงสำเนาหมายจับอันรับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลข แจ้งว่าได้ออกหมายจับแล้วก็ได้ แต่กรณีหลังนี้ ต้องส่งหมายหรือสำเนาอันรับรองแล้วไปยัง ผู้จัดการตามหมายโดยพลัน ซึ่งเป็นการยืนยันความถูกต้องว่ามีการออกหมายจริง อีกทั้งหมายจับ ใช้ได้จนกว่าจะจับตัวได้ตามมาตรา 68 ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติ ซึ่งหากไม่กำหนดไว้เช่นนี้ ย่อมจะเกิดความยุ่งยากในเมื่อจำเลยหรือผู้ต้องหาหลบหนีออกไปนอกเขตท้องที่ออกหมาย และการกำหนดเวลาไว้ก็จะไม่เป็นประโยชน์อันใด อย่างไรก็ตาม หมายจับย่อมสิ้นอายุเมื่อคดีตาม ความผิดนั้นขาดอายุความหรือเมื่อศาลผู้ออกหมายนั้นถอนหมายคืนตามมาตรา 68²⁵

2. ผู้ร้องขอออกหมายจับ

ผู้มีอำนาจร้องขอออกหมายจับในความผิดฐานพอกเงินตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา กรณีที่ผู้ร้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ ระดับสาม กรณีที่เป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่า²⁶ ซึ่งประธานศาลฎีกาได้ วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ที่มีอำนาจในการร้องขอออกหมายจับไว้ว่าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นซึ่งจะร้องขอให้ศาลออกหมายจับจะต้องเป็นผู้มีอำนาจสืบสวน หรือสอบสวน คดีที่ร้องขอออกหมายนั้น²⁷

3. เหตุในการออกหมายจับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ อันอ้า่างเป็นเหตุใน การขอออกหมายจับในมาตรา 66 ไว้ 2 กรณี

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 77 วรรค 1 “หมายจับให้ใช้ได้ทั่ว ราชอาณาจักร”

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 68 “หมายจับคงใช้ได้อยู่จนกว่า จะจับได้เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมาย คืน”

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 วรรค 2

²⁷ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่ง หรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 9

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นหลบหนี²⁸

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางเนื้อหาของเหตุออกหมายจับดังกล่าวข้างต้นแล้ว เหตุที่จะออกหมายจับได้มี 2 ประการ ประกอบกันดังนี้²⁹

(ก) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลน่าจะได้กระทำความผิดอาญา

เป็นเงื่อนไขประการแรกในการที่ศาลจะพิจารณาว่าจะออกหมายจับบุคคลใดได้หรือไม่

กรณีการขอออกหมายจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินก็เช่นเดียวกันเจ้าหน้าที่ผู้ขอหมายจับจากศาลจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลผู้นั้นน่าจะกระทำความผิดฐานฟอกเงิน การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อขอออกหมายจับในคดีฟอกเงินเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องมีการแสวงหาพยานหลักฐานให้ได้เสียก่อนก่อนที่จะทำการขอหมายจับจากศาลเนื่องจากการจับเป็นการที่เจ้าหน้าที่เอาตัวบุคคลที่เป็นประชาชนมาไว้ในอำนาจรัฐซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นรัฐจะกระทำการดังกล่าวได้ในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น

ข้อมูลที่จะนำมาสนับสนุนการออกหมายจับนั้นจะต้องมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือตัวข้อมูลนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือ และตัวข้อมูลนั้นจะต้องมีน้ำหนัก หากตัวข้อมูลเป็นคนที่ต้องเป็นคนที่น่าเชื่อถือก่อน แล้วจึงพิจารณาว่าสิ่งที่เขาพูดมีน้ำหนักหรือไม่ ถ้าตัวข้อมูลเป็นเอกสารตัวเอกสารต้องน่าเชื่อถือ เช่น เป็นต้นฉบับหรือเป็นคู่ฉบับ แล้วจึงพิจารณาว่าข้อความในเอกสารนั้นมีน้ำหนักที่จะฟังได้เพียงไร เวลาเกิดคดีที่ต้องพิสูจน์กันด้วยพยานหลักฐานจะต้องแสดงทั้งสองอย่าง แม้จะเป็นการนำสืบพยานในชั้นพิจารณาก็ต้องแสดงทั้งสองอย่างในพยานหลักฐานแต่ละคนหรือแต่ละชั้น บางครั้งไม่ได้แสดงความน่าเชื่อถือของพยานก็จะทำให้พยานหลักฐานนั้นกลับกลายเป็นมีน้ำหนักน้อยไป

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66

²⁹ คณิต ญ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 11*, น.286.

ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาในการขอออกหมายจับของศาลนั้นไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย

ส่วนคำว่า “หลักฐานตามสมควร” อาจแบ่งระดับมาตรฐานของการพิสูจน์เป็น 4 ระดับ

ระดับแรก มีเพียงเหตุสงสัย แต่ยังไม่มียุทธมูลหรือพยานหลักฐานใดสนับสนุนให้นำเข้าข้ออ้างเพียงพอบุคคลนั้นได้กระทำความผิด

ระดับที่สอง มีข้อมูลหรือพยานหลักฐานสนับสนุนเหตุอันควรสงสัยมากเพียงพอที่จะให้นำเข้าข้ออ้างว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิด

ระดับที่สาม มีพยานหลักฐานมากถึงขนาดที่จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด

ระดับที่สี่ มีพยานหลักฐานมากเพียงพอที่จะทำให้เชื่อโดยปราศจากความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างแน่นอน

เกณฑ์มาตรฐานในชั้นการขอออกหมายจับมีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณา น่าจะเป็นระดับที่สองแต่ต้องมีความน่าจะเป็นว่ามี การกระทำความผิดเกิดขึ้นและบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะออกหมายจับ

ในส่วนนี้เจ้าหน้าที่ สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้จาก³⁰

1. ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวน เช่น บันทึกการสอบสวน บันทึกถ้อยคำของสายลับ ข้อมูลที่ได้จากรายงานของแหล่งข่าวของเจ้าพนักงานหรือการหาข่าวจากผู้กระทำความผิดที่ได้ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและข้อมูลที่ได้จากรายงานการเฝ้าสังเกตการณ์ของเจ้าพนักงานที่ทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ เครื่องมือตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องจับเท็จ เครื่องตรวจโลหะ และเครื่องมือตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม เป็นต้น

3. ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อมูลที่ได้จากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

³⁰ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอันเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 17 และข้อ 18

4. ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา

(ข) กรณีมีเหตุเป็นการเฉพาะเจาะจง

เหตุที่จะออกหมายจับนั้นลำพังการมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลน่าจะได้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอที่จะจับตัวบุคคลใดแต่จะต้องเป็นกรณีมีเหตุจำเป็นอื่น ซึ่งมีอยู่ 4 เหตุ

1. เหตุเนื่องจากความร้ายแรงของความผิดอาญา เหตุออกหมายจับกรณีนี้กฎหมายคำนึงถึงความรุนแรงของความผิดเป็นเกณฑ์ไม่ได้คำนึงถึงว่าผู้ที่จะถูกจับนั้นจะหลบหนี หรือไม่

เหตุในการออกหมายจับนั้นมาตรา 66 (1) ได้กำหนดอัตราโทษของความผิดอาญาซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับ คือ “จำคุกอย่างสูงเกินสามปี” ซึ่งเท่ากับว่าความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกินสามปี ถือเป็นความผิดอาญาร้ายแรง ซึ่งเป็นเหตุในการออกหมายจับด้วย หากความผิดดังกล่าวมิใช่ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงสามปีหรือต่ำกว่านั้นก็ยังไม่เป็นเหตุให้ออกหมายจับตามมาตรา 66 (1) ได้ ดังนั้นจะต้องออกหมายเรียกบุคคลดังกล่าวก่อนและหากบุคคลนั้นไม่มาศาลตามที่กฎหมายกำหนดอาจเข้าข้อสันนิษฐานตามมาตรา 66 (2) ได้

มาตรา 5 ของกฎหมายพอกเงิน ได้กำหนดว่าการกระทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานพอกเงินแต่ไม่ได้กำหนดอัตราโทษไว้ แต่มีการกำหนดอัตราโทษของความผิดฐานพอกเงินไว้ในมาตรา 60 ซึ่งกำหนดว่าผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับสองหมื่นถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นความผิดฐานพอกเงินจึงเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ประกอบกับถ้ามีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดฐานพอกเงิน ก็สามารถดำเนินการขอศาลเพื่อออกหมายจับบุคคลนั้นได้

2. เหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี

กฎหมายได้บัญญัติข้อสันนิษฐานเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีไว้ 2 ประการ ในมาตรา 66 วรรคสอง ดังนี้

(1) บุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง การไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หมายความว่าบุคคลนั้นไม่ปรากฏว่ามีที่อยู่พอที่จะได้ตัว

ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยเกี่ยวกับการไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งในคดีหนึ่งว่า “ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้อง โจทก์ฎีกาแต่ไม่สามารถส่งสำเนาฎีกาให้จำเลยได้โดยตามตัวจำเลยไม่พบและไม่

ทราบว่าจะอยู่ไหน ดังนี้ จะถือว่าจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งไม่ได้และเมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยจะหลบหนีจึงยังไม่มีเหตุอันควรที่ศาลจะออกหมายจับ³¹

(2) บุคคลนั้นไม่มาตามหมายเรียกหรือหมายนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร

3. เหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

กรณีนี้เป็นเหตุออกหมายจับเมื่อบุคคลนั้นจะได้ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน กฎหมายไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ว่าอย่างไรจึงจะเป็นการเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานและกรณีดังกล่าวก็ไม่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินไว้

เกี่ยวกับกรณีนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันได้บัญญัติเรื่องนี้เอาไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 112 ว่า “การออกหมายจับให้กระทำต่อเมื่อ มีข้อเท็จจริงที่แสวงให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีเจตนาจะ

(1) ทำลายเปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน

(2) ใช้อิทธิพลหรือวิธีการอันมิชอบต่อผู้ร่วมกระทำ ความผิดพยาน หรือผู้เชี่ยวชาญ

หรือ

(3) ให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น

ประกอบทั้งเป็นที่เกรงว่าผู้ถูกกล่าวหาจะทำให้การค้นหาความจริงยากยิ่งขึ้น³²

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตามกฎหมายเยอรมันนอกจากการกระทำตาม (1) (2) หรือ (3) ยังไม่เป็นการเพียงพอแต่จะต้องเป็นที่เกรงว่าผู้ถูกกล่าวหาจะกระทำให้การค้นหาความจริงยากยิ่งขึ้นด้วย

การที่กฎหมายเยอรมันได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือพฤติการณ์ที่ถือว่าเป็นการยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานไว้อย่างชัดเจนเช่นนี้ ย่อมเกิดประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ในทางกลับกันก็เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเป็นการรักษาสีทธิเสรีภาพของบุคคลให้ได้รับความปลอดภัยได้อย่างเต็มที่ การที่กฎหมายไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์รายละเอียดไว้ เป็นการที่กฎหมายเปิดกว้างและเป็นอันตรายต่อการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า “ยุ่งเหยิง” กับพยานหลักฐานอาจเทียบเคียงได้กับ

³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 859/2496 (เนติ.) น.920.

³² คณิต ญ นคร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 11, น.290.

แนวทางความผิดฐานก่อให้เกิดความเสียหายกับพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184

4. เหตุอันควรเชื่อว่าจะก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะก่อเหตุอันตรายประการอื่นโดยจะพิจารณาขอบเขตความหมายรวมถึงการตีความ เพราะเหตุออกหมายจับกรณีนี้เป็นเหตุใหม่ที่ไม่เคยปรากฏชัดเจนในกฎหมายเก่า เมื่อถ้อยคำในต้วบทกฎหมายของเรายังบัญญัติความไว้ยังไม่ชัดเจนว่ากรณีอย่างไรจึงจะถือว่าก่อเหตุอันตรายประการอื่น ประกอบกับยังไม่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยในเรื่องนี้ไว้ จึงเป็นการลำบากในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และในด้านการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ เพื่อยังผลให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้รับความคุ้มครอง ดังนั้นคำว่า ก่อเหตุอันตรายประการอื่นๆ ได้มีการอธิบายไว้ดังนี้ก่อเหตุอันตรายประการอื่นนี้ เป็นการป้องกันการก่ออาชญากรรม หรือการที่จะกระทำความผิดเพิ่มขึ้น ซึ่งนำมาใช้เพื่อจับผู้ที่กำลังจะกระทำความผิด

4. ศาลที่มีอำนาจออกหมายจับ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดศาลที่มีเขตอำนาจในการออกหมายจับ แต่กำหนดว่าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา³³

ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 8 กำหนดว่า “การร้องขอให้ออกหมายจับ ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับ...”

ศาลที่มีเขตอำนาจในการออกหมายจับในความผิดฐานฟอกเงินที่เกิดในราชอาณาจักร ได้แก่

1. ศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดี³⁴

³³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58 “ศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 “เมื่อความผิดเกิดขึ้นอ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้น แต่ถ้า

ศาลที่มีเขตอำนาจในการออกหมายจับความผิดฐานฟอกเงินกรณีของศาลที่มีเขตอำนาจในการชำระคดี คือ

- ศาลที่มีเขตอำนาจแห่งท้องที่ที่ความผิดฐานฟอกเงินเกิด อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจ

- ศาลแห่งท้องที่ที่ผู้ที่จะถูกจับในความผิดฐานฟอกเงินมีที่อยู่

- ศาลแห่งท้องที่ที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนความผิดฐานฟอกเงิน

2 ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะจับ

เจ้าพนักงานจะทำการจับนอกเขตศาลอาญา แต่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งและการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจจะเกิดความล่าช้าและเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ผู้ถูกออกหมายจับกำลังจะหลบหนี เจ้าพนักงานผู้ขอหมายสามารถขอให้ศาลอาญาออกหมายจับให้ได้³⁵

นอกจากนี้ในกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ และเมื่อศาลมีคำสั่งออกหมายนั้นแล้ว จะจัดส่งสำเนาหมายนั้นไปยังผู้ร้องโดยทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น³⁶

-
- (1) เมื่อจำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับในท้องที่หนึ่งหรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งหรือนอกเขตของศาลดังกล่าวแล้ว จะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้”

³⁵ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 25

³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 วรรค 3

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 28

ความผิดฐานฟอกเงินที่เกิดนอกราชอาณาจักร ศาลที่มีเขตอำนาจในการออกหมายจับคือ ศาลอาญา แต่ถ้การสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด ศาลนั้นก็ีอำนาจในการออกหมายจับในคดีนั้นด้วย³⁷

3.2.1.3 การจับโดยไม่มีหมายจับ

โดยหลักทั่วไปเจ้าพนักงานจะทำการจับกุมผู้ใดได้จะต้องมีหมายจับเสมอและเหตุผลในการออกหมายจับได้เป็นกรณีทีเข้าเกณฑ์ที่กฎหมายไว้ในมาตรา 66 ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายต้องการที่จะให้มีการจับกุมแต่เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เพราะการจับเป็นการกระทำของรัฐทีกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายของประชาชน ซึ่งรัฐมีหน้าที่จะต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่หากรอให้ออกหมายจับแล้วอาจจะไม่ทันต่อเหตุการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะหลบหนีไปเสียก่อน กรณีดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะยกเว้นให้มีการจับโดยไม่มีหมายจับได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้มีการบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับโดยไม่มีหมายจับได้ ซึ่งโดยมากมักเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อจับกุม และนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่กระบวนการพิจารณาของศาลและเพื่อได้พยานหลักฐานอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือว่าเป็นพยานหลักฐานค่อนข้างที่จะสมบูรณ์ หากรอให้เจ้าพนักงานผู้รักษากฎหมายดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อขอออกหมายจับกับศาลแล้ว อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนส่วนรวมได้ แต่เนื่องจากการจับโดยไม่มีหมายจับเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปทีจะต้องมีการจับโดยมีหมายจับ ดังนั้น การใช้ การตีความกฎหมายจะต้องกระทำโดยเคร่งครัด มิเช่นนั้นจะเป็นการกระทบต่อสิทธิของประชาชนเกินสมควร

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานทำการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยไม่ต้องมีหมายจับ ได้ในหลายกรณี

กรณีแรกที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะทำการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยไม่ต้องมีหมายจับคือ กรณีที่บุคคลทีกระทำความผิดฐานฟอกเงินต่อมาถูกจับตาม

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22 (2) “เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทยให้ชำระคดีนั้นที่ศาลอาญา ถ้การสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้นได้ด้วย”

หมายจับของศาลแล้วได้หลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หลบหนี เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ที่ได้เคยจับผู้กระทำความผิดตามหมายจับในความผิดฐานพอกเงินย่อมมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดคน นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับอีกซึ่งเป็นไปตามมาตรา 65³⁸ มีข้อสังเกตว่า “หมายจับเดิม” ใช้ไม่ได้อีกเพราะมาตรา 68 วางหลักไว้ว่า หมายจับคงใช้ได้อยู่นกว่าจะจับได้ มาตรา 65 จึงต้องให้อำนาจผู้จับตามหมายจับเดิมทำการจับได้โดยไม่ต้องมีการออกหมายจับใหม่อีก³⁹

การจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินโดยไม่มีหมายจับ ในกรณีต่อมาเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนโดยเฉพาะกล่าวคือ กรณีผู้ต้องหายังไม่ได้ถูกจับ หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ในกรณีเช่นนี้เมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาพอกเงินต่อผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนยังไม่เกิดอำนาจที่จะควบคุม เพราะอำนาจควบคุมจะเกิดต่อเมื่อมีการ “จับ” ผู้ต้องหาแล้วเท่านั้น เมื่อยังไม่ได้มีจับผู้ต้องหาและมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว หากพนักงานสอบสวนเห็นว่ามิเหตุออกหมายจับผู้ต้องหาได้ตามมาตรา 71 กล่าวคือ

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการ

หากพนักงานสอบสวนเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวข้างต้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับในทันที ในกรณีนี้ศาลมีอำนาจสั่งซึ่งได้ ซึ่งหากศาลสั่งซึ่งผู้ต้องหาก็คือผู้ต้องหาถูกซึ่งโดยไม่เคยถูกจับมาก่อน เป็นการข้ามขั้นตอนการจับ แต่หากผู้ต้องหาไม่ยอมไปศาลตามที่พนักงานสอบสวนสั่ง พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ⁴⁰

หลักเกณฑ์การจับโดยไม่มีหมายจับกรณีต่อมาคือ การจับโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 78 ที่ว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

³⁸ มาตรา 65 ถ้าบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้นโดยไม่ต้องมีหมายอีก

³⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19*, น.333.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรค 5

(2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้าย ให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดได้

(3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราวตามมาตรา 117”

การจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินโดยไม่มีหมายจับมาตรา 78 สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

มาตรา 80 “ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้น ได้แก่ ความผิดที่เห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาจะได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) มีบุคคลถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลแทบจะทันทีทันใดหลังการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้นและมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น”

ความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 แยกได้เป็น 2 กรณีคือกรณีความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง และ กรณีที่ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า

(ก) กรณีความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริง ได้แก่ ความผิดที่เห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีเวลาสงสัยเลยว่าเขาจะได้กระทำความผิดมาแล้วสด ๆ

“เห็นกำลังกระทำ” ต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องแลเห็นเองไม่ใช่ได้รับการบอกเล่ามาจากผู้อื่นอีกต่อ และไม่จำเป็นว่าการเห็นกำลังกระทำนั้นจะต้องเป็นความผิดที่เจ้าพนักงานไปพบเห็นโดยบังเอิญ อาจจะเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานไปพบหรือเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานไปซุ่มดูก็ได้ความผิดซึ่งหน้าไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดที่ตำรวจไปพบโดยบังเอิญ⁴¹ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบทราบว่ามีนาย ก. เป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่จึงเฝ้าติดตามพฤติการณ์ของ

⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2522 (เนติ.) น.2270.

นาย ก. จนกระทั่งเห็นนาย ก. กำลังขายยาเสพติดให้นาย ข. และเฝ้าสะกดรอยนาย ก. จนกระทั่งเห็นนาย ก. เดินเข้าไปในร้านขายทองเพื่อจะนำเงินที่ได้จากการขายยาเสพติดให้นาย ข. ไปซื้อทองคำที่ร้านทอง เพื่อจะซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของเงินนั้น กรณีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ติดตามพฤติการณ์ของนาย ก. ย่อมแสดงตัวและเข้าจับกุมนาย ก. ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เนื่องจากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เห็นนาย ก. กำลังกระทำความผิดพอกเงินซึ่งหน้า

การเห็นกำลังกระทำนั้นต้องเป็นการเห็นผู้กระทำนั้นกำลังกระทำความผิดที่สามารถลงโทษได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 2 ของประมวลกฎหมายอาญา⁴² หากสิ่งที่เห็นไม่ถึงขั้นที่เป็นความผิดฐานพอกเงินจะทำการจับมิได้หากสิ่งที่เห็นมิใช่ความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้จะทำการจับกุมตามมาตรานี้มิได้ เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีใช้ใช้เพื่อป้องกันการกระทำความผิดแต่เป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือเพื่อให้กฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นสมประสงค์เท่านั้น⁴³ ดังนั้นหากเป็นการจับในลักษณะที่เป็นไปเพื่อป้องกันภัยอันตรายนั้นจะต้องเป็นการจับตามมาตรา 46 ของประมวลกฎหมายอาญา⁴⁴ มิใช่การจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยแท้

การจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าโดยแท้หากเป็นการจับโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ สามารถจับผู้กระทำความผิดได้ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ประมวลกฎหมายอาญา หรือในพระราชบัญญัติอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงความผิดฐานพอกเงิน นอกจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะเป็นการจับตัวผู้ลงมือกระทำความผิดโดยตนเองแล้ว ยังรวมไปถึงตัวการร่วมในการกระทำความผิด ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุด้วย

⁴² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง “บุคคลจักต้องได้รับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

⁴³ อริยา มนุษุช, “การจับ: ศึกษาดูเฉพาะกรณีความผิดซึ่งหน้า”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2548), น.97.

⁴⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 46 “ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนองของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ในการพิจารณาคดีความผิดใดถ้าศาลจะไม่ลงโทษผู้ถูกฟ้องแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นก็ดี ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บน”

เนื่องจาก มาตรา 80 บัญญัติว่า “...ความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิด...” การเห็นผู้กระทำความผิด หมายความว่ารวมถึงการเห็นผู้กระทำความผิดด้วย เนื่องจากสาระสำคัญของ การจับ กรณีพบว่ามีกรพยายามกระทำความผิดดังกล่าวก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำผิดซึ่งก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความผิดซึ่งหน้านั้นเอง ดังนั้นไม่จำเป็นต้องเห็นเฉพาะกรณีถึงขั้นความผิดสำเร็จก่อนเท่านั้นถึงจะจับได้

ความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริงอีกกรณีหนึ่งคือ ผู้จับมิได้พบเห็นด้วยตนเองขณะความผิดเกิดแต่พบในอาการซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัยเลยว่าได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ เป็นการจับผู้กระทำความผิดโดยผู้จับมิได้เห็นขณะกระทำความผิดด้วยตาของตนเองแต่มีพฤติการณ์ที่จำเป็นเร่งด่วนให้ต้องรีบทำการจับกุมหมายจึงกำหนดให้เป็นความผิดซึ่งหน้า ความผิดซึ่งหน้าในความหมายนี้จะต้องเป็นกรณีที่พบในอาการที่ผู้พบสามารถคาดหมายจากพฤติการณ์พยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้นโดยพิจารณาจากมาตรฐานของวิญญูชนและเจ้าพนักงานที่ได้พบเห็นพฤติการณ์และพยานหลักฐานแวดล้อมดังกล่าวแล้วแทบจะเป็นการบ่งชี้ลงได้เลยว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ

“พบในอาการซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัย” การที่มีเพียงเหตุสงสัยเพียงอย่างเดียวไม่น่าจะทำให้จับได้ต้องมีพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบด้วย เช่น มีความผิดเกิดขึ้นในบริเวณใกล้เคียงนั้นอันเป็นเหตุจูงใจให้เชื่อได้ว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดนั้นๆ การจับโดยไม่มีหมายกรณีนี้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าจึงจะต้องเป็นการพบการกระทำความผิดที่มีลักษณะที่กระชั้นชิดกับเวลาที่ความผิดที่เกิดและในกรณีดังกล่าวตามวิสัยของวิญญูชนย่อมจะคาดเดาจากพฤติการณ์แวดล้อมและพยานหลักฐานที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในขณะที่ผู้จับมาพบว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐานดังกล่าวมักจะบ่งชี้ถึงความผิดกฎหมายของการกระทำนั้นอยู่ในตัวหรือบ่งชี้ถึงร่องรอยว่ามีการกระทำที่ผิดกฎหมายเกิดขึ้นและต้องมีพฤติการณ์แวดล้อมอื่นๆเป็นส่วนประกอบเพื่อให้เกิดความเชื่ออย่างหนักแน่น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งจากสายลับว่านาย ก. ลักลอบเปิดบ่อนการพนันโดยมิได้รับอนุญาต จึงแฝงตัวเข้าไปสังเกตการณ์พบว่าในบ่อนของนาย ก. มีเข้าเล่นกว่าสองร้อยคน และเมื่อนาย ก. รวบรวมเงินที่ได้จากการเปิดบ่อนได้จะทำการโอนเงินไปฝากยังบัญชีธนาคารในต่างประเทศที่เปิดรอเอาไว้ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ติดตามนาย ก. ไปธนาคารเห็นนาย ก. เดินเข้าไปในธนาคาร ผ่านไปประมาณสิบนาที นาย ก. เดินกลับออกมาจากธนาคารในมือถือสำเนาใบโอนเงินไปต่างประเทศ กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้เฝ้าติดตามนาย ก. สามารถจับนาย ก. ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับเนื่องจากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 วรรคหนึ่งส่วนที่ว่า “พบในอาการซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัยเลยว่าได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ” โดยมี

พฤติการณ์ประกอบคือ การที่นาย ก. ออกจากบ่อนและเข้าไปในธนาคารเมื่อเดินออกมาจากธนาคารในมือของนาย ก. มีสำเนาใบโอนเงินไปต่างประเทศ

(ข) กรณีที่ให้อธิบายว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า

กรณีมีพฤติการณ์ตามมาตรา 80 วรรคสอง

1. เป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. มีบุคคลถูกไล่จับตั้งผู้กระทำ (ความผิด)โดยมีเสียงร้องเอะอะ
3. เมื่อพบบุคคลแทบจะทันทีทันใดหลังการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ^{๔๕}นั้นและ

เหตุ^{๔๕}นั้นและ

(ก) มีสิ่งของที่ได้อาจมาจากการกระทำผิดหรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือ

(ข) มีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

การกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าประเภทนี้ถือเป็นข้อยกเว้นของความผิดซึ่งหน้าที่แท้จริง^{๔๕} โดยจะถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลและมีพฤติการณ์ประกอบการกระทำตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

สำหรับความผิดฐานพอกเงินไม่ได้เป็นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้จะมีพฤติการณ์ตามข้อ 2 , 3 เกิดขึ้นก็ตาม ก็ไม่ก่อให้เกิดอำนาจกับเจ้าหน้าที่ ที่จะทำการจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินโดยไม่มีหมายจับได้

2. เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดได้^{๔๖}

การจับโดยไม่มีหมายจับตามกรณีนี้ ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจับผู้ที่ “ตระเตรียม” กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมาย แม้ว่าการตระเตรียมนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการ “ป้องกัน” มิให้มีกากระทำความผิดเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการจำกัด

^{๔๕} จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช , อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 13, น. 239.

^{๔๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (2)

อำนาจของเจ้าหน้าที่กฎหมายจึงได้ระบุเงื่อนไขว่า ผู้ที่จะถูกจับนั้นต้องมี เครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุ อย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดได้⁴⁷

มีความหมายว่าเมื่อมีพฤติการณ์ทำให้น่าเชื่อว่าบุคคลนั้นกำลัง “จะก่ออันตราย” แก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลโดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ปรากฏจากเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิดได้ ซึ่งกรณีนี้ต่างจากกรณีของมาตรา 80 วรรค 2 (2) ที่เป็นการจับโดยไม่มีหมายจับบุคคลที่ได้กระทำความผิดมาแล้วและต้องเป็นการกระทำความผิดบุคคลนั้นได้กระทำความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยมีพฤติการณ์และหลักฐาน เครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสนับสนุนฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น⁴⁸

การกระทำความผิดพอกเงินซึ่งหน้าในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะสามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการพอกเงินไม่น่าจะเป็นการกระทำที่จะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

3. เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้⁴⁹

การจับโดยไม่มีหมายจับในกรณีนี้จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้จะถูกจับได้กระทำความผิดอาญา และ
- (2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้จะถูกจับจะหลบหนี หรือ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือ ก่อเหตุอันตรายประการอื่น หากบุคคลที่จะถูกจับไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี⁵⁰ และ
- (3) ต้องมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

⁴⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19*, น.329.

⁴⁸ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยอ.ไพโรจน์ วายุภาพ และรศ.ณรงค์ ใจหาญ, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2548), น.225.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (3)

⁵⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 วรรค 2

หากไม่ครบตามหลักเกณฑ์ทั้งสามประการ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องขอให้ศาลเป็นผู้
ออกหมายจับ หากยังไม่มีเหตุออกหมายจับควรนัดหมายหรือออกหมายเรียกเสียก่อน หากไม่มา
ตามนัดหรือหมายเรียกก็ให้สันนิษฐานไว้ว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีซึ่งเป็นเหตุออกหมายจับได้

เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการสืบทราบว่านาย ก. น่าจะได้กระทำความผิดฐาน
ฟอกเงินกำลังขับรถยนต์พร้อมนำทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าได้มาจากการกระทำความผิดมูล
ฐานออกนอกราชอาณาจักร โดยขับรถจะผ่านแดนออกไปทางจังหวัดสระแก้ว ถ้ารอหมายจับอาจ
ไม่ทันการณ์ กรณีนี้ตำรวจสามารถจับนาย ก. ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

4. เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราว
ตามมาตรา 117⁵¹

เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งกระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้รับการปล่อย
ชั่วคราวในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาของศาล และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
พบว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือหลบหนีกรณีหนึ่ง

ส่วนอีกกรณีหนึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่ได้พบด้วยตนเอง แต่ได้รับคำขอ
จากผู้ประกันหรือบุคคลที่เป็นหลักประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้นให้จับผู้
นั้นเพราะผู้นั้นจะหลบหนีหรือหลบหนี

เมื่อเจ้าพนักงานจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แล้วให้รีบส่งบุคคลผู้ถูกจับไปยังเจ้า
พนักงานหรือศาลที่ปล่อยชั่วคราว โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือบุคคลที่
เป็นหลักประกัน⁵²

3.2.1.4 ข้อจำกัดในการจับ

ในการจับบุคคลมีข้อจำกัด 2 ประการ คือ ข้อจำกัดในการจับอันสืบเนื่องมาจากเขต
อำนาจและข้อจำกัดอันเนื่องมาจากสถานที่ มีดังนี้

1 ข้อจำกัดในการจับอันสืบเนื่องมาจากเขตอำนาจ

(ก) พนักงานฝ่ายปกครอง ที่มีอำนาจและหน้าที่ซึ่งมีตำแหน่งประจำอยู่ในเขตท้องที่
ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ ก็จะมีอำนาจและหน้าที่เฉพาะพื้นที่ปกครองของตนเท่านั้น⁵³ เช่น

⁵¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (4)

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาในหมู่บ้านของตนได้และมีอำนาจไปจับผู้ร้ายในหมู่บ้านใกล้เคียงได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุร้ายสำคัญ เมื่อความผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่เหตุร้ายสำคัญ ผู้ใหญ่บ้านจึงไม่มีอำนาจไปจับกุมผู้ร้ายนอกเขตหมู่บ้านของตนก็เป็น การกระทำนอกเหนือหน้าที่ จึงไม่อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานไม่มีอำนาจจับกุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78⁵⁴ แต่ถ้าเป็นตำแหน่งที่ไม่จำกัดแต่เฉพาะท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง เช่น ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรืออธิบดีกรมการปกครองซึ่งมีอำนาจครอบคลุมทั่วประเทศก็ ย่อมทำการจับกุมได้ทั่วประเทศ

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นการจับกุมใดมีอำนาจจับกุมได้ทั่วประเทศถ้าไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจำกัดให้เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ได้เฉพาะในเขตท้องที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้นประจำการอยู่เท่านั้น อันหมายความว่า เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทั่วประเทศ⁵⁵

2 ข้อจำกัดในการจับอันสืบเนื่องมาจากสถานที่

การจับกุมบุคคลไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับก็ตามถ้าทำการจับในสถานที่ดังต่อไปนี้ต้องห้ามมิให้ทำการจับเว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 81-81/1 ดังนี้

2.1 ห้ามมิให้เข้าไปทำการจับในพระราชวัง หรือบริเวณที่ประทับหรือพำนักของพระองค์⁵⁶

การเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของรัชทายาท หรือของบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท บรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรือพำนักอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือไม่ก็ตามก็ต้องห้ามมิให้เจ้าพนักงานดำเนินการจับทั้งสิ้น

⁵³ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 27 (7) บัญญัติว่า “ ถ้าเกิดเหตุฉุกเฉินที่ ฆ่ากันตายก็ดี ตีชิงก็ตี ปล้นทรัพย์ก็ดี หรือไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในหมู่บ้านของตนหรือในหมู่บ้านใกล้เคียงอันสมควรจะช่วยเหลือ เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านจะต้องเรียกลูกบ้านของตนออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้าย เอาของกลางคืนหรือดับไฟ หรืออย่างอื่นที่สมควรเต็มกำลัง”

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1612-1613/2508 (เนติ.), น.2236.

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1259/2542

⁵⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81/1

เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอนุญาตให้จับ และได้แจ้งเลขาธิการพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบก่อนแล้ว จึงจะดำเนินการจับได้

หรือกรณีที่เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแด่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท บรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้จับด้วยตนเองตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎหรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย

สถานที่อื่น ๆ ที่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท บรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรือพำนักอยู่ในขณะนั้น หมายความว่า เป็นสถานที่ที่มีขอบเขตภายในเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน แต่ถ้าเป็นสถานที่ที่ไม่มีสัดส่วนแบ่งเป็นการภายนอกภายในอย่างชัดเจนแล้ว ที่ประทับหรือพำนักอยู่ในที่นี้ก็คงหมายความว่า สถานที่บริเวณใกล้เคียงกับที่พระองค์ท่านประทับหรือพำนักอยู่เท่านั้น บริเวณสถานที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างจากบริเวณที่ประทับอยู่มาก ไม่อยู่ในความหมายของที่ประทับหรือพำนัก

2.2 ห้ามมิให้ทำการจับบุคคลในที่รโหฐาน⁵⁷

คำว่า รโหฐาน หมายความว่า ถึง ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีไซสารณสถานดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา⁵⁸ ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญาได้เปลี่ยนมาเป็นประมวลกฎหมายอาญาได้ บัญญัติไว้ในมาตรา 1(3) ว่า สารณสถาน หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

ที่รโหฐานจึงหมายความว่าถึงสถานที่ใด ๆ ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เช่น เคหสถาน⁵⁹

การที่กฎหมายบัญญัติหลักการในเรื่องการค้นในที่รโหฐานแตกต่างจากสถานที่อื่น ก็โดยหลักว่าที่รโหฐานนั้นควรได้รับการเคารพจากบุคคลอื่น หากไม่แล้วความผาสุกและสิทธิของ

⁵⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81 “ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน”

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (13)

⁵⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551), น.51.

เจ้าของที่รื้อฐานจะถูกบั่นทอนเสียโดยง่าย⁶⁰ที่รื้อฐานควรจะเป็นที่ที่บุคคลสามารถอยู่ได้อย่างสงบและปลอดภัยจากการรบกวนภายนอก รวมถึงปลอดภัยจากการรบกวนจากอำนาจรัฐด้วย เหตุนี้การจับในที่รื้อฐานกฎหมายจึงกำหนดให้ปฏิบัติให้ถูกต้องในเรื่องการค้นด้วย เนื่องจากต้องการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิของเจ้าของที่รื้อฐาน

ดังนั้นการที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จะทำการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ในที่รื้อฐานไม่ว่าการจับนั้นจะมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับจะพิจารณาเฉพาะอำนาจในการจับตามหมายจับหรือจับโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 78 อย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ หากจะต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายในเรื่องการค้นด้วย

การปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องการค้นในที่รื้อฐาน โดยหลักแล้วการค้นจะต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล⁶¹ ซึ่งมาตรา 92 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติรับรองบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่า “ห้ามมิให้ค้นในที่รื้อฐานโดยไม่มีหมายค้น หรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น

(ก) การค้นโดยมีหมายค้น

เหตุในการออกหมายค้นมีดังต่อไปนี้⁶²

1. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา
2. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด
3. เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
4. เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายจับ
5. เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่ จะพบหรือยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 675/2483 (ธรรมสาร.) ,น.971.

⁶¹ เป็นการวางหลักโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 238 ที่ว่าในคดีอาญาการค้นในที่รื้อฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁶² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69

(ข) การค้นโดยไม่มีหมายค้นซึ่งเป็นข้อยกเว้นในกรณีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจเป็นผู้ทำการตรวจค้นอาจไม่ต้องมีหมายค้นก็ได้หากเข้าข้อยกเว้นดังต่อไปนี้⁶³

1. เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอัน แสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

2. เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

3. เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหรือมีเหตุอันควรแน่นแฟ้น อันควรสงสัยได้เข้าไปซุกซ่อนในที่รโหฐานนั้น

4. เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มิใช่ไ้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการ กระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมิใช่ไ้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการนั้นซ้ำกว่า จะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อนการค้นในกรณีนี้กฎหมายยัง กำหนดผู้ทำการค้น ไม่ว่าจะป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจต้องดำเนินการดังนี้

- ส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น

- จัดทำบันทึกแสดงผลที่ทำให้สามารถค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครอง สถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่น ว่าเป็นในทันทีที่กระทำไ้

- เรียบเรียงงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

5. เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตาม มาตรา 78

อย่างไรก็ตามแม้การค้นนั้นจะกระทำลงโดยไม่มีหมายค้นและไม่เข้าข้อยกเว้นตาม มาตรา 92 ก็ตามหากแต่เจ้าของสถานที่ “ยินยอม” ให้ทำการค้นจะเป็นเหตุให้ทำการค้นได้หรือไม่ นั้น กรณีนี้มีผู้เห็นว่า⁶⁴ ความยินยอมในทางวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเรื่องการรับฟัง พยานหลักฐาน เช่น ผู้ต้องหายินยอมให้การรับสารภาพต่อพนักงานสอบสวน คำให้การรับสารภาพ นั้น “รับฟัง” เป็นพยานหลักฐานลงโทษผู้ต้องหาได้หรือไม่ซึ่งต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 226

⁶³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92

⁶⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19*, น.407-409.

เป็นที่เข้าใจเข้าใจว่าสิทธิต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น โดยหลักแล้วผู้ทรงสิทธิย่อมสละสิทธินั้น ๆ ได้เว้นแต่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งห้ามมิให้ทำการสละสิทธิ สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ ผู้ทรงสิทธิซึ่งได้แก่ “ผู้ครอบครอง” ที่รโหฐาน จะสละสิทธิดังกล่าวได้หรือไม่ กล่าวคือเป็นกรณีที่มีการค้นต้องมีความหมายค้นแต่เจ้าหน้าที่ไม่มีหมายค้น แต่ผู้ครอบครองยินยอมให้มีการค้นจะถือว่าเป็นการค้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น ในแง่ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากเป็นการค้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายพยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นถือว่า เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1⁶⁵ ซึ่งอาจทำให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ แต่ถ้าหากไม่ถือว่าเป็นการค้นที่มีชอบ พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นก็สามารถรับฟังได้

กรณีนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1164/2546 วินิจฉัยว่า ก่อนค้นบ้านที่เกิดเหตุเจ้าพนักงานตำรวจได้แสดงบัตรประจำตัวพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแก่ พ.เจ้าของบ้านซึ่งเป็นมารดาของจำเลยและได้รับความยินยอมแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้ขู่ เชิญหรือหลอกลวงให้ พ. ให้ความยินยอมในการค้นบ้านแต่ประการใดแม้การค้นนั้นจะไม่มีหมายค้นที่ออกให้โดยศาลก็หาได้เป็นการค้นที่มีชอบแต่อย่างใดไม่ เมทแอมเฟตามีนจำนวน 80 เม็ด ที่เจ้าพนักงานตำรวจยึดได้จากการค้นดังกล่าวจึงนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยได้จากคำพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สิทธิต่าง ๆ ที่ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยหลักผู้ทรงสิทธิย่อมสละสิทธินั้นได้⁶⁶

จากหลักเกณฑ์ในเรื่องการค้นเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์ในเรื่องการจับพบว่าพนักงานฝ่ายปกครองจะทำการจับผู้กระทำความผิดพอกเงินในที่รโหฐานได้ต่อเมื่อ

⁶⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 วรรค 1 “ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่าพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน”

⁶⁶ คณิต ภาไชย, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 48*, น.235.

1. การจับนั้นเป็นการจับโดยมีหมายจับและการเข้าไปจับในที่รโหฐานเป็นการเข้าไปโดยมีหมายค้นโดยอาศัยเหตุในการขอหมายค้นตามมาตรา 69 (4)
2. การจับนั้นเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับตามมาตรา 78 และเมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของบ้าน การเข้าไปจับของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นอีก
3. เมื่อปรากฏการกระทำความผิดฟอกเงินซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐานนั้นกรณีนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถเข้าไปในที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นเนื่องจากเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 92 (2) และเจ้าหน้าที่สามารถทำการจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามมาตรา 78 (1) ประกอบ 80 เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดโดยซึ่งหน้า
4. กรณีมีการกระทำความผิดฟอกเงินซึ่งหน้าและบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะถูกไล่จับหนีเข้าไปในที่รโหฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนในที่รโหฐานนั้น
5. การเข้าไปในที่รโหฐานนั้นเข้าไปโดยเจ้าของสถานที่ “ยินยอม” ให้ทำการค้น และการจับนั้นเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือเป็นการจับตามมาตรา 78

3.2.1.5 วิธีปฏิบัติในการจับ

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีหน้าที่ในการระงับและป้องกันปราบปราม เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐในการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงตามกฎหมายต่อไป แต่อย่างไรก็ตามรัฐก็มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่จะไม่ถูกระทำอันเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งอาจทำให้บุคคลผู้ถูกระทำได้รับความเสียหาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวเมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว กฎหมายจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะต้องดำเนินการแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา และดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วย ซึ่งวิธีปฏิบัติในการจับกุมนั้นเจ้าพนักงานผู้จับก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามวิธีการที่บทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งหากเจ้าพนักงานผู้จับกระทำไม่ถูกต้องตามวิธีที่กฎหมายกำหนด ก็อาจมีผลกระทบต่อกรดำเนินการคดีอาญาของผู้ถูกจับได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติในการจับกุม⁶⁷ ดังนี้

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณามาตรา 83 และ มาตรา 84

1. เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้จับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่า “เขาต้องถูกจับ” และแจ้ง “ข้อกล่าวหา” ให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายให้แสดงให้ดูพร้อมกับแจ้งสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และถ้อยคำอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และสิทธิพบนายความและจะแจ้งให้ญาติทราบก็ให้จัดการตามนั้น⁶⁸

เมื่อพนักงานผู้จับ ได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับให้ทราบว่าเขาต้องถูกจับในความผิดฐานพอกเงิน ซึ่งหมายถึงเจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งพฤติการณ์การกระทำที่ผู้ถูกจับกระทำอันเป็นการพอกเงินด้วย เพื่อที่จะให้บุคคลผู้ถูกจับทราบข้อกล่าวหาที่มีการกล่าวหาแก่ตนในรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เขาจะต้องถูกจับนั้น ซึ่งบุคคลผู้ถูกจับจะได้ต่อสู้และแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้อง ถ้าหากเขาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

การที่เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับเพราะเขาได้มีที่ปรึกษาทางกฎหมายว่าเขาควรจะต้องทำอย่างไรต่อไป หรือหาทางต่อสู้คดีในกรณีที่เขาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการที่เขาถูกจับนั้น เจ้าพนักงานได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามกฎหมาย และมีอำนาจจับตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร หรือกรณีที่เขาเป็นผู้กระทำความผิดจริง ทนายความก็อาจจะได้หาทางช่วยเหลือเขา หรือแนะนำให้เขาได้รับประโยชน์ที่จะทำให้ศาลลดโทษ หรือเป็นเหตุบรรเทาโทษได้ เพราะเหตุว่าทนายความ เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรงในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และในการต่อสู้คดีทางด้านกฎหมายได้อย่างเต็มที่

⁶⁸ มาตรา 83 วรรค2 “ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในกรณีนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย”

2. ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับ นั้น⁶⁹

การจับเมื่อผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่โดยดี โดยไม่มีพฤติการณ์ขัดขวางหรือจะขัดขวางแล้วเจ้าพนักงานก็ไม่จำเป็นต้องไปถูกเนื้อต้องตัวเขาเลย ก็ถือว่าเป็นการจับโดยชอบแล้ว แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นก็ให้เจ้าพนักงานทำการจับตัวไปก็ได้ เช่น ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาเป็นคนเมาสุราสติฟั่นเฟือนไม่น่าไว้วางใจหรือพยายามจะหลบหนี เป็นต้น

การใช้กำลังเพื่อจับตามมาตรา 83 นี้ ให้อำนาจเจ้าพนักงานเฉพาะการหยุดยั้งการขัดขืนหรือการหลบหนีของผู้ถูกจับเท่านั้น ส่วนการป้องกันสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 เป็นการพิจารณาและให้อำนาจเจ้าพนักงานในการใช้กำลังเพื่อป้องกันภัยให้แก่ตนเองเมื่อผู้ถูกจับต่อสู้กับเจ้าพนักงาน การใช้กำลังตอบโต้เพื่อจับผู้ประทุษร้ายมีลักษณะที่ฉุกเฉินและต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องๆ ไป การอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น หมายความว่า เจ้าพนักงานจะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับนั้น โดยจะต้องใช้อำนาจการตอบโต้การขัดขวาง หรือจะขัดขวาง หรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนีด้วยการกระทำอันพอสมควรแก่เหตุแห่งความจำเป็นนั้น ถ้าหากเจ้าพนักงานใช้วิธีการจับอันเกินสมควรแก่เหตุ เจ้าพนักงานก็อาจจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้

3. เมื่อถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับ หรือแจ้งหมายจับให้ผู้ถูกจับทราบ และอ่านหมายจับให้ฟัง⁷⁰

⁶⁹ มาตรา 83 วรรค 3 “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น”

⁷⁰ มาตรา 84 วรรคแรก(1) บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ และอ่านให้ฟัง และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น”

เมื่อเจ้าพนักงานที่ทำการจับได้นำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว

ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายจับ เจ้าพนักงานต้องแจ้งหมายจับให้ผู้ถูกจับทราบ และอ่านหมายจับให้ฟัง ซึ่งอาจเป็นกรณีที่ผู้จับไม่มีพฤติการณ์เปิดโอกาสให้สามารถแจ้งข้อความในหมาย หรือส่งหมายให้เขาตรวจดูได้ ในขณะที่ทำการจับเท่านั้นเพราะฉะนั้นเมื่อถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแล้ว เจ้าพนักงานผู้จับจึงต้องแจ้งหมายจับให้เขาทราบและอ่านให้ฟังด้วย ก็จะทำให้ผู้ถูกจับมีความเข้าใจข้อกล่าวหา และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับตามหมายจับได้เป็นอย่างดี และสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และถูกต้อง

4. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามมาตรา 7/1⁷¹ รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรก และในกรณีที่จำเป็น เจ้าพนักงาน หรือราษฎรผู้ทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งก็ได้

5. การค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน⁷² เมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมตัวผู้ต้องหาได้แล้ว เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา

⁷¹ มาตรา 7/1บัญญัติว่า "ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือยังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง"

⁷² มาตรา 85 บัญญัติว่า "เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

และเมื่อตรวจค้นพบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แล้ว สามารถยึดสิ่งของต่างๆ เหล่านั้นไว้ได้จนกว่าคดีถึงที่สุด

วิธีการตรวจค้นตัวผู้ต้องหาหากเจ้าพนักงานต้องกระทำการค้นโดย ต้องกระทำโดย กิริยาอาการที่สุภาพเรียบร้อยด้วยความละมุนละม่อม และไม่กระทำรุนแรงเกินสมควร ถ้าผู้ต้องหา ไม่ยอมให้ตรวจค้นและต่อสู้ขัดขวางการค้น เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังตามที่จำเป็นเพื่อให้การ ตรวจค้นสามารถดำเนินการได้โดยพอสมควรเหมาะสมแก่พฤติการณ์ในการนั้น และผู้นั้นอาจมี ความผิดฐานต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานได้ กรณีผู้ต้องหาเป็นผู้หญิง จะต้องให้ผู้หญิงเป็นผู้ทำ การตรวจ ซึ่งอาจเป็นเจ้าพนักงานที่เป็นผู้หญิงหรืออาจเป็นราษฎรที่เจ้าพนักงานร้องขอให้มาช่วย ทำการค้นก็ได้ แต่ถ้าเป็นการค้นสิ่งของนอกร่างกาย เช่น กระเป๋าถือของหญิงนั้น หรือสิ่งของอื่นๆ ไต่ ก็ตาม ดังนี้ เจ้าพนักงานชายย่อมตรวจค้นได้เอง

อำนาจของเจ้าพนักงาน เมื่อค้นพบสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

1. เจ้าพนักงานผู้ค้น ต้องทำบันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีรายละเอียด สิ่งของที่ค้น (บัญชีรายละเอียดสิ่งของที่ยึด) ก็อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้และยึดไว้ และให้อ่าน ให้ผู้ต้องหาหรือพยานฟังแล้วแต่กรณี แล้วให้ผู้ต้องหาหรือพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วย

2. พนักงานสอบสวน มีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

3. เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหา หรือทายาทของเขาไว้คืนไปกรณีผู้ต้องหาถึง แก่ความตาย หรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องคืนสิ่งนั้น (เจ้าของที่แท้จริง) เว้นแต่ศาลจะสั่งริบ เด็ดขาด หรือสั่งให้ทำลายก็ให้จัดการไปตามนั้น

6. การบันทึกรายละเอียดแห่งการจับ (บันทึกการจับกุม) และมอบสำเนาบันทึกการ จับกุมให้แก่ผู้ถูกจับ⁷³

อย่างไรก็ตาม คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำ ความผิด “รับฟัง” ไม่ได้ ส่วนถ้อยคำอื่นจะรับฟังได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับ⁷⁴

สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืน แก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น”

⁷³ มาตรา 83 วรรค 2 บัญญัติว่า “...ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหา ให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ ... ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการ จับดังกล่าวไว้ด้วย”

การไม่รับฟังตามมาตรา 84 วรรคท้ายนี้เป็นการไม่ให้รับฟังโดยเด็ดขาดโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้นแม้ว่า เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และสิทธิอื่นๆ แล้วก็ตาม และแม้ว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดนั้นผู้ถูกจับจะให้ถ้อยคำออกมาโดยผู้จับหรือผู้รับมอบตัวจะมีได้จูงใจข่มขู่ใด ๆ เลยก็ตาม

การที่มาตรา 84 วรรคท้าย บัญญัติเช่นนี้ เท่ากันเป็นการคุ้มครองอย่างเต็มรูปแบบถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา⁷⁵(The privilege against self-incrimination) อันเป็นสิทธิที่ได้รับการประกันไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นการคุ้มครองบุคคลจากการถูกบังคับให้ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง เพราะเท่ากับว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกจับ “ว่าตนได้กระทำความผิด” ในชั้นจับกุมหรือในชั้นรับมอบตัวนั้นโดยผลของกฎหมายถือว่าเป็นถ้อยคำที่ให้ออกมาโดยไม่สมัครใจจึงรับฟังไม่ได้

3.2.1.6 การควบคุม

1 วิธีการควบคุมผู้ถูกจับ⁷⁶

การใช้ “วิธีการควบคุมผู้ถูกจับ” ตามบทบัญญัติมาตรานี้ หมายความว่า การใช้มาตรการและพฤติการณ์ในการควบคุมที่เจ้าพนักงานใช้แก่ผู้ถูกจับภายหลังจากที่เจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมตัวผู้ถูกจับได้แล้ว เพื่อให้ผู้ถูกจับคงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานต่อไป เช่น การควบคุมเพื่อนำตัวผู้ถูกจับส่งยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน หรือการควบคุมผู้ถูกจับโดยนำตัวผู้ถูกจับส่งศาล เพื่อให้ศาลสั่งขังไว้ในระหว่างสอบสวน (ขอฝากขัง)หรือการควบคุมไว้ในห้องควบคุม

⁷⁴ มาตรา 84 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 84 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี”

⁷⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 19*, น. 350.

⁷⁶ มาตรา 86 “ในการควบคุมผู้ถูกจับกฎหมายห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น”

เป็นต้น และการใช้วิธีการควบคุมในที่นี้ก็คือ การใช้เครื่องพันธนาการผู้ถูกจับ เช่น ใส่กุญแจมือ ล่ามโซ่ ผูกมัดด้วยเชือก คุมขังในรถยนต์หรือในห้องควบคุม เป็นต้น แต่ต้องกระทำเพียงความจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น ถ้ากระทำเกินกว่าจำเป็น เจ้าพนักงานอาจมีความผิดฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ เช่น เจ้าพนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการ เมื่อมีพฤติการณ์ว่าผู้ถูกจับจะหลบหนี และเมื่อใส่กุญแจมือแล้วและยังเอาโซ่ล่ามจูงให้เดินตามไป หรือเมื่อเอาเข้าห้องควบคุมไว้แล้วยังเอาโซ่ล่ามติดไว้หรือใส่กุญแจมืออีก ดังนี้ อาจถือได้ว่าเกินกว่าความจำเป็นในการใช้วิธีการควบคุมดังกล่าวได้

หลักเกณฑ์การพิจารณาการใช้เครื่องพันธนาการ การใช้เครื่องพันธนาการ คือการใช้กุญแจมือกับโซ่ร้อยในการควบคุมผู้ต้องหา นั้น เจ้าพนักงานหาจำเป็นต้องใช้พว่หรือทุกรณีไม่ เพราะเครื่องพันธนาการใช้สำหรับป้องกันแก่ผู้ที่อาจจะหลบหนีที่ควบคุมเป็นส่วนใหญ่

2 ระยะเวลาควบคุมของเจ้าพนักงาน

(1) ในกรณีซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

การถามคำให้การนี้ หมายถึงคำให้การที่ผู้ต้องหาต้องให้ต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งจะต้องจดไว้ เพราะฉะนั้นถึงแม้เจ้าพนักงานผู้จับจะได้ถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนแล้วก็ตาม ก็ยังสามารถควบคุมผู้ต้องหาได้ต่อไปเท่าเวลาที่พนักงานสอบสวนจะได้เป็นผู้ถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนไว้เรียบร้อยแล้วเท่านั้น

(2) ในกรณีซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน (แห่งแรก) เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ เช่น เกิดอุทกภัยทางคมนาคมขาด หรือผู้ถูกจับนั้นเจ็บป่วยจนไม่สามารถนำตัวไปศาลได้ เป็นต้น กรณีที่กฎหมายมิให้นำระยะเวลาดังกล่าวนี้รวมเข้าไปในกำหนดเวลาควบคุม 48 ชั่วโมง ด้วยคือ ระยะเวลา นับตั้งแต่ผู้ถูกจับกุมตัว เดินทางมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งแรก

3.2.2 การจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

หลังจากที่มีการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2542 และได้มีการก่อตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาเพื่อเป็นหน่วยหลักในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁷⁷ แล้วกว่า 700 คดี ซึ่งมีมูลค่า 4,000 ล้านบาท⁷⁸ โดยส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการกับทรัพย์สินในความผิดมูลฐาน⁷⁹

⁷⁷ มาตรา 3 ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ความหมายว่า

- (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือ จากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตาม (8) ของบทนิยาม คำว่า “ความผิดมูลฐาน” ด้วย⁷⁷
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ
- (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

⁷⁸ สืบค้นจาก <http://news.sanook.com/economic/economic>

⁷⁹ ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีทั้งหมด 9 มูลฐาน ดังนี้

- (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือ

ความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการขู่โก่งประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการขู่โก่งประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการข่มขู่หรือขู่โก่งหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา⁷⁹

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตและมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา พ.ศ. 2551 มาตรา 53 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่นหรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมว่าจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

เกี่ยวกับยาเสพติด แต่สำหรับการดำเนินการมาตรการทางอาญา กล่าวคือการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินกลับไม่ค่อยได้มีการดำเนินการมากนัก โดยจะเห็นได้จากแม่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ มีการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินก็จะมี การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเฉพาะความผิดฐานฟอกเงินโดยไม่ได้มีการพิจารณาว่าผู้ต้องหา มีการโอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือรับโทษน้อยลงในความผิดฐานฟอกเงิน หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพราง ลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อันเป็นการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วยหรือไม่ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดที่เรียกว่า “ความผิดที่ไม่มีผู้เสียหาย”(Crime without Victims)⁸⁰ กล่าวคือเป็นความผิดที่ไม่มีผู้เสียหายที่เดือดร้อนโดยตรงเป็นเรื่องของความสนใจหรือลงตัวด้วยกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้การเริ่มต้นคดี การแสวงหาพยานหลักฐานและความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดเป็นไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง เพราะเมื่อไม่มีผู้เสียหายเป็นตัวตนอย่างชัดเจนแล้ว ก็ไม่มีใครร้องเรียนให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด แม้รัฐจะเข้าดำเนินคดีก็ไม่ใส่ใจที่จะเป็นพยาน หรือร่วมมือหา

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

....

ความผิดตาม (1) และ (2) ให้ถือว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14 บัญญัติ ว่า “ให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542”

ดังนั้นปัจจุบันความผิดอาญาที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินได้จึงมี ทั้งหมด 11 มุขฐาน

⁸⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ , “ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน.” *ดุลพินิจ*, เล่มที่ 4, ปีที่ 41, น. 45-46 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2537).

พยานหลักฐาน หรือสนใจที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย กลับจะกลายเป็นว่าให้ความร่วมมือกับรัฐเพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดจะทำให้ตนเองเดือดร้อนเสียหายเสียผลประโยชน์ไปด้วย

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2551 จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยเพิ่มเติมมาตรา 38/1 ว่า “ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน และบันทึกถ้อยคำ ผู้ถูกจับเพื่อเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นแล้วส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้าแต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง” ในส่วนนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.2.2.1 ผู้มีอำนาจจับ

มาตรา 38/1 ได้ให้อำนาจในการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินแก่บุคคล 3 ประเภท

1. เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (เลขาธิการ ปปง.)⁸¹
2. รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ
3. พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ปปง.

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁸²

⁸¹ มาตรา 42 “ให้เลขาธิการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามลำดับ”

⁸² ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ การกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2543

ข้อ 4 “ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ จะต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขา เศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

อำนาจจับผู้กระทำความผิดฟอกเงินตามมาตรา 38/1 จำกัดไว้เฉพาะบุคคลสามประเภทดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น โดยในส่วนของเลขาธิการ รองเลขาธิการ มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดได้โดยตนเองไม่ต้องได้รับการมอบหมายหรือแต่งตั้งจากผู้ใด แต่สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการเงินแล้วจะมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินก็ต่อเมื่อ “ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ปปง.” ให้มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฟอกเงินเสียก่อน

พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ข้าราชการของสำนักงาน ปปง. เท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ศุลกากร ปลัดอำเภอ ซึ่งได้รับการอบรมหลักสูตรพนักงานเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีนี่ได้รับเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ หากข้าราชการที่ได้รับการอบรมและแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีนี่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการย่อมมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฟอกเงินเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ ปปง.

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2550⁸³ ได้มีการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานป้องกันและปราบปรามขึ้นมาใหม่ และ

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) เป็นข้าราชการระดับ 3 หรือเทียบเท่า หรือเป็นข้าราชการตำรวจ หรือทหารตั้งแต่ชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป...”

ข้อ 7 ให้เลขาธิการเสนอชื่อผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 4 ...ต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ 8 เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ และผู้นั้นได้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสูตรที่เลขาธิการกำหนดแล้ว ให้เลขาธิการออกบัตรประจำตัวให้แก่ผู้นั้น

⁸³ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2550 ข้อ 6 กำหนดให้ส่วนราชการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(3) สำนักคดีมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการเลขานุการของคณะกรรมการธุรกรรม

กำหนดให้สำนักคดี และสำนักการกิจพิเศษ มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญากับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังนั้นเจ้าหน้าที่จากทั้งสองสำนักนี้จึงมีอำนาจในการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหากจะต้องมีการดำเนินการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินจะมีการออกคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการจับ โดยการมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่นี้เป็นการมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นการรายคดี มิได้เป็นการมอบหมายเป็นการทั่วไปซึ่งคำสั่งนี้เรียกว่า “คำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ให้จับ” หรือ “มจ.”

จากการที่เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ มีอำนาจในการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 38/1 ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการจึงเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามความหมายที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(14) เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในกรณีที่ทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

อำนาจจับผู้กระทำความผิดของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จำกัดเฉพาะการจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเท่านั้น ไม่รวมถึงอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานอื่นด้วย แต่ในร่างกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจจับของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการ

.....

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญากับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับคดีที่มีความเห็นแย้ง

(7) สำนักการกิจพิเศษมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการตามนโยบายและภารกิจพิเศษของรัฐ ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

.....

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญากับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เป็นนโยบายของรัฐ ตาม (ก) รวมทั้งยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ฟอกเงินได้เสนอขอแก้ไขต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้น ในมาตรา 14 ของร่างดังกล่าวได้เสนอให้ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ มีอำนาจในการจับผู้กระทำความผิดมูลฐานด้วย แต่ได้มีการเสนอให้มีการตัดอำนาจจับผู้กระทำความผิดมูลฐานออก ให้เหลือเฉพาะแต่ความผิดฐานฟอกเงิน เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ พิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่..) พ.ศ. ... เห็นว่าการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ ปปง. มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดมูลฐานได้นั้นมีขอบเขตที่กว้างมากเกินไป เนื่องจากสำนักงาน ปปง. ควรทำหน้าที่เฉพาะอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเท่านั้น ในส่วนของกรกระทำความผิดมูลฐานควรเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ⁸⁴

ดังนั้น เลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จึงไม่มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หากเจ้าหน้าที่ ปปง. เห็นคนร้ายกำลังขายยาเสพติดให้กับลูกค้าอยู่แม้ การกระทำนั้นจะเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (1) ก็ตาม เจ้าหน้าที่ ปปง. ก็ไม่มีอำนาจจับบุคคลนั้น เจ้าหน้าที่ ปปง. ย่อมมีอำนาจจับเทียบเท่าราษฎรเท่านั้น

3.2.2.2 การจับโดยมีหมายจับ

อำนาจในการจับของเลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการนั้นสามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินได้ทั้งกรณีจับตามหมายจับและกรณีจับโดยไม่มีหมายจับ ซึ่งการพิจารณาอำนาจจับของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับอำนาจจับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากมาตรา มาตรา 38/1 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” การพิจารณาอำนาจจับของเจ้าหน้าที่ ปปง. จึงต้องพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก

⁸⁴ บันทึกการประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่..) พ.ศ. ... สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 2 วันพฤหัสบดีที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 หน้า 14

1. ผู้ร้องขอให้ออกหมายจับ

ผู้ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับในความผิดฐานฟอกเงินตามที่ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา คือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งเลขอาธิการ รองเลขอาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขอาธิการ ต่างก็เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

นอกจากนี้ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 9 ยังได้กำหนดเพิ่มเติมด้วยว่าเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าพนักงานอื่นที่จะร้องขอให้ศาลออกหมายจับได้จะต้องเป็นผู้มีอำนาจในการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น และต้องพร้อมที่จะให้ผู้พิพากษาสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที

ในกรณีนี้ผู้ร้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น เป็นผู้ร้องขอผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับสาม

ดังนั้น เลขอาธิการ รองเลขอา และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจากเลขอาธิการให้มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน จึงเป็นบุคคลที่สามารถร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับได้ เนื่องจากเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเป็นผู้ที่มีอำนาจในการสืบสวนคดีฟอกเงิน⁸⁵ อีกทั้งผู้ที่จะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ปบง.ได้ยังจะต้องเป็นข้าราชการระดับ 3 ขึ้นไปอีกด้วย

2. เหตุในการร้องขอออกหมายจับ

เหตุในการร้องขอออกหมายจับความผิดฐานฟอกเงินย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 66 ที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น โดยหลักที่สำคัญที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ปบง.จะร้องขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลใดในความผิดฐานฟอกเงินได้นั้น จะต้องมียานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดฟอกเงิน

การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อขอออกหมายจับในคดีฟอกเงินพนักงานเจ้าหน้าที่ ปบง.จะต้องมีการแสวงหาพยานหลักฐานให้ได้เสียก่อนก่อนที่จะทำการขอหมายจับจากศาล เนื่องจากการจับเป็นการที่เจ้าหน้าที่เอาตัวบุคคลที่เป็นประชาชนมาไว้ในอำนาจรัฐซึ่งเป็นการ

⁸⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”

กระทำที่กระทบต่อเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นรัฐจะกระทำการดังกล่าวได้ในกรณีที่เป็นเท่านั้น

พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แยกพิจารณาได้ 2 ประการคือ ประการแรก พยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน และ ประการที่สอง พยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นการโอน รับโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการปกปิดซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ประการแรก พยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน

การที่ต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานก่อนเนื่องจาก การฟอกเงินเป็นการ โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือ กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหมายความว่า เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นการกระทำความผิดมูลฐาน รวมทั้งดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินนั้นตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ดังนั้น ถ้าไม่ได้มีการกระทำความผิดมูลฐาน 1 ใน 11 มูลฐาน แต่กระทำความผิดฐานอื่น เช่น ยักยอกทรัพย์ ลักทรัพย์ ซ้อโกง แม้จะได้เงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิดและมีการโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินของทรัพย์สิน การกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ประการที่สอง พยานหลักฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นการโอน รับโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการปกปิดซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ย่อมมีอำนาจในการสืบสวนคดีอาญาฟอกเงิน เพราะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสืบสวน หมายความว่าถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อจะทราบรายละเอียดของความผิด⁸⁶

การสืบสวนคดีฟอกเงินของพนักงานเจ้าหน้าที่อาจเกิดขึ้นก่อนหรือภายหลังที่มีความผิดเกิดขึ้นแล้วก็ได้ หากเป็นการสืบสวนก่อนที่การกระทำความผิดฟอกเงินจะเกิดขึ้นการสืบสวนนั้นก็จะเป็นไปเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยเป็นการระงับและป้องกันการกระทำความผิดที่สืบทราบได้ว่ากำลังจะกระทำ ส่วนการสืบสวนภายหลังที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เป็นการทำให้ทราบรายละเอียดของความผิดที่เกิดขึ้น

อำนาจในการสืบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. นอกจากจะใช้วิธีการสืบสวนดังเช่นคดีอาญาทั่วไปแล้ว ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ยังได้กำหนดวิธีการสืบสวนขึ้นมาเป็นพิเศษสำหรับใช้ในการสืบสวนคดีฟอกเงิน การที่ต้องมีการกำหนดให้คดีฟอกเงินสามารถใช้วิธีการสืบสวนเป็นพิเศษเนื่องจากปัจจุบันผู้กระทำความผิดฟอกเงินได้อาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นเครื่องมือในการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การสืบสวนพิเศษจึงมีความมุ่งหมายในการช่วยเหลือสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การสืบสวนพิเศษตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่

1. การตรวจสอบข้อมูลบัญชีและเอกสารบุคคล

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้ให้อำนาจ กรรมการธุรกรรม เลขาธิการ ปปง. และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการเป็นผู้มีอำนาจมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ เพื่อมาตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา และมีอำนาจในการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ เพื่อมาตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา⁸⁷

⁸⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10)

⁸⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38 (1) และ (2)

นอกจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะมีอำนาจในการสืบสวนโดยการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ยังสามารถทำการตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมจากระบบสารสนเทศภายในสำนักงาน ปปง. ได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยที่กฎหมายฟอกเงิน ได้กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันการเงิน⁸⁸ สำนักงานที่ดิน⁸⁹ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือการให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุน หรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน⁹⁰ และผู้ประกอบอาชีพ 9 อาชีพคือที่ปรึกษาการเงินและการลงทุน, คำอัญมณี เพชร พลอย ทอง เครื่องประดับ, เซ้าซื้อรถยนต์, นายหน้าตัวแทนซื้ออสังหาริมทรัพย์, คำของเก่า, สินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน, ธุรกิจบัตรเครดิตที่มิใช่สถาบันการเงิน, บัตรเครดิตมิใช่สถาบันการเงินและบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมบางประเภทมายังสำนักงาน ปปง. เช่นกรณีของสถาบันการเงิน กฎหมายกำหนดให้ต้องรายงานธุรกรรมที่ใช้เงินสดตั้งแต่ 2 ล้านบาท⁹¹ หรือ กรณีที่สำนักงานที่ดินต้องรายงานธุรกรรมเมื่อปรากฏว่ามีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวอสังหาริมทรัพย์เมื่อปรากฏว่ามีการชำระเงินสดตั้งแต่ 2 ล้านบาท หรืออสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป⁹² ธุรกรรมอีกประเภทหนึ่งที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานดังกล่าวข้างต้นมีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงาน ปปง. คือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย⁹³ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่มีมูลค่าน้อยหรือมากกว่า 2 ล้านบาท หรือไม่ก็ตาม

⁸⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13

⁸⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 15

⁹⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 16

⁹¹ กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ข้อ 1

⁹² กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ข้อ 1

⁹³ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า กิจกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติไป การการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ หรือธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้เชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องการกระทำความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

การสืบสวนหรือตรวจสอบข้อมูลจากธุรกรรมที่มีการรายงานมาจากหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการสืบสวนคดีฟอกเงินเนื่องจากจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบร่องรอยทางการเงินของผู้ฟอกเงินได้ว่ามีขั้นตอนหรือรูปแบบในการปกปิด หรืออำพรางซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอย่างไร

2. การเข้าถึงบัญชีทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์

ในกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวก็ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้แต่ทั้งนี้ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

เมื่อศาลได้สั่งอนุญาตตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบัญชีข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นตามความในมาตรา⁹⁴

ผู้ที่ยื่นคำขอต้องได้รับมอบหมายจากเลขาธิการเป็นหนังสือ การมอบหมายเป็นหนังสือของเลขาธิการนั้น ต้องระบุให้ชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ให้เข้าถึงข้อมูลประเภทใดและใช้วิธีการเข้าถึงชนิดใดโดยให้ครอบคลุมถึงประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและความจำเป็นของข้อมูลที่ประสงค์ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นประกอบพยานหลักฐานตามสมควรว่าข้อมูลที่จะได้จากการดำเนินการตามคำขอนั้น เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

อย่างไรก็ตามการสืบสวนโดยวิธีการเหล่านี้เป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและทรัพย์สินที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ การใช้วิธีการดังกล่าวจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

⁹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46

3.2.2.3 การจับโดยไม่มีหมายจับ

การใช้อำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยซึ่งหน้าตามพ.ร.บ. ฟอกเงินฯ มาตรา 38/1 สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ที่จะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งหน้าได้จะต้องเป็น เลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือให้ทำการจับกุมบุคคลนั้นเสียก่อน

(2) บุคคลนั้นได้กระทำความผิดฐานฟอกเงินต่อหน้าเลขาธิการ รองเลขาธิการ หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ การพิจารณาว่าการกระทำเช่นใดจึงจะถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้านั้น จะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 80 ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.2.1.3

2.1 กรณีบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้าอย่างแท้จริงตามมาตรา 80 วรรค 1 ส่วน 1 คือ การพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. “เห็นบุคคลหนึ่งขณะกำลัง” โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ “เห็นขณะกำลัง” กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

เช่น นาย ก. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ผู้ได้รับการมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการให้ทำการจับกุมนาย ข. เนื่องจากได้รับแจ้งจากสายลับว่านาย ข. เป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ นาย ก. จึงได้นำกำลังไปซุ่มดูพฤติการณ์ของนาย ข. ที่บ้าน เห็นนาย ข. ขายยาบ้าให้กับนาย ค. และได้เงินจากจำหน่ายยาบ้า จำนวน 700,000 บาท และในทันทีนั้น นาย ข. ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวไปชุกซ่อนไว้ในไหและฝังไว้ที่สนามหญ้าหน้าบ้าน เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจติดตามตรวจสอบได้ นาย ก. จึงได้เข้าทำการจับกุมนาย ข. ตามตัวอย่างดังกล่าวเป็นกรณี นาย ก. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการจับนาย ข. กระทำความผิดซึ่งหน้า โดย “เห็นขณะกำลังปกปิดหรือชุกซ่อนทรัพย์สินได้มาจากการค้ายาเสพติด” อันเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

2.2 กรณีบุคคลนั้นกระทำความผิดซึ่งหน้ากรณีที่ถูกหมายถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ตามมาตรา 80 วรรค 1 ส่วน 2 คือ การพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. “พบบุคคลในอาการใด ๆ ซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้” โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่

เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน “มาแล้วสุด ๆ” หรือ “พบในอาการใด ๆ ซึ่งแทบจะไม่มีควมสงสัยเลยว่าเขาได้” กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด “มาแล้วสุด ๆ”

เช่น นาย ก. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ผู้ได้รับมอบหมายให้ทำการจับกุมนาย ข. ซึ่งมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน และมีพฤติการณ์ในการฟอกเงิน นาย ก. ได้ทำการสืบสวนติดตามพฤติการณ์ของนาย ข. พบว่า นาย ข. ได้ว่าจ้างให้นาย ค. เปิดบัญชีธนาคารพร้อมบัตรเอ.ที.เอ็ม. หลังจากที่นาย ค. เปิดบัญชีธนาคารแล้วก็มอบสมุดบัญชีพร้อมบัตรเอ.ที.เอ็ม. ไว้ให้กับนาย ข. โดยเมื่อนาย ข. ได้เงินมาจากการจำหน่ายยาเสพติดแล้วจะนำเงินไปฝากธนาคารซึ่งเป็นชื่อบัญชีของนาย ค. เพื่อเป็นการชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของเงินนั้น ขณะที่นาย ก. ทำการติดตามพฤติการณ์ของนาย ข. อยู่ นั้น พบว่านาย ข. กำลังนำเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปฝากธนาคารที่นาย ค. ได้เปิดบัญชีไว้ นาย ก. ได้ติดตามพฤติการณ์ของนาย ข. จนกระทั่งมาถึงธนาคารนาย ข. ได้นำกระเป๋าใส่เงินเดินเข้าไปในธนาคาร นาย ข. เดินออกมาจากธนาคารพร้อมกับถือสำเนาใบนำฝากออกมาด้วย นาย ก. จึงเข้าทำการจับกุมนาย ข. กรณีนี้เป็นกรณีที่ นาย ก. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ ปปง. ให้ทำการจับกุมนาย ข. ในความผิดฐานฟอกเงิน และเป็นกรจับโดยไม่มีหมายจับเนื่องจากเป็นกรณีที่เข้าช้อยกเว้นตามมาตรา 80 วรรค 1 คือ ส่วนที่ผู้จับมิได้พบเห็นด้วยตนเองขณะความผิดเกิดแต่พบในอาการซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัยเลยว่าได้กระทำผิดมาแล้วสุด ๆ

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนเห็นว่ากรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ผู้ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ ปปง. ให้จับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินจะเข้าทำการจับโดยไม่มีหมายจับผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งหน้าเช่นตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนั้นก็น้อย เนื่องจากก่อนเข้าทำการจับกุมความผิดฐานฟอกเงินพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้จับควรจะต้องได้มีการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐานว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินดังที่ได้รับข้อมูลมาเสียก่อน แล้วการจับกุมจึงเป็นขั้นตอนสุดท้าย

3.2.2.4 ข้อจำกัดในการจับ

ข้อจำกัดในการจับมีได้ในสองกรณีคือข้อจำกัดอันสืบเนื่องมาจากเขตอำนาจและข้อจำกัดอันสืบเนื่องมาจากสถานที่ สำหรับการจับผู้กระทำความผิดพอกเงินของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 38/1 นั้น สามารถจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินได้ที่ราชอาณาจักรไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจำกัดให้เจ้าหน้าที่ ปปง. จับกุมได้เฉพาะท้องที่ใดท้องหนึ่งเท่านั้น

แม้พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะไม่มีข้อจำกัดในอันสืบเนื่องมาจากเขตอำนาจแต่อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจจับของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 38/1 ก็มีข้อจำกัดอันสืบเนื่องมาจากสถานที่ กล่าวคือ ไม่ว่าจะมีความหมายจับหรือไม่มีความหมายจับพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดพอกเงินในพระราชวังหรือบริเวณที่ประทับหรือที่พำนักของพระองค์ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายอนุญาตให้จับและได้แจ้งให้เลขาธิการพระราชวัง หรือ สมุหราชองครักษ์รับทราบแล้วเสียก่อน

ข้อจำกัดอันสืบเนื่องมาจากสถานที่อีกประการคือ การจับกุมบุคคลในที่รโหฐานประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 81 ได้จำกัดอำนาจในการจับไม่ว่าจะโดยมีหมายจับหรือไม่มีความหมายจับก็ตาม ห้ามจับในที่รโหฐานวันแต่จะทำได้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่าการที่กฎหมายกำหนดในลักษณะเช่นนี้เนื่องมาจากต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่รโหฐานนั้นให้สามารถอยู่ในที่รโหฐานได้อย่างสงบและปลอดภัยจากการรบกวนจากการใช้อำนาจรัฐ

ดังนั้น การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายในเรื่องการค้นที่กำหนดในวิธีพิจารณาความอาญา คือ การจะเข้าไปจับในที่รโหฐานจะต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ซึ่งเหตุในการขอยกหมายค้นจากศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69 มีอยู่ด้วยกัน 5 สาเหตุ เหตุประการหนึ่งคือ เพื่อพบบุคคลซึ่งมีความหมายจับ แต่การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะอ้างเหตุนี้ได้จะต้องเป็นการจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินที่มีความหมายจับของศาลแล้ว หากไม่มีความหมายจับจะอ้างเหตุนี้เพื่อขอยกหมายค้นไม่ได้

แต่กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นที่เจ้าหน้าที่สามารถทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (1)-(5) ที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องการจับผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์ในเรื่องการจับพบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะทำการจับผู้กระทำความผิดพอกเงินในที่รโหฐานได้ต่อเมื่อ

1. การจับนั้นเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับตามมาตรา 78 และเมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของบ้าน การเข้าไปจับของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นอีก
2. เมื่อปรากฏการกระทำความผิดพอกเงินซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐานนั้นกรณีนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถเข้าไปในที่รโหฐานได้โดยไม่มีหมายค้นเนื่องจากเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 92 (2) และเจ้าหน้าที่สามารถทำการจับได้โดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 78 (1) ประกอบ 80 เนื่องจากเป็นการกระทำความผิดโดยซึ่งหน้า
3. กรณีมีการกระทำความผิดพอกเงินซึ่งหน้าและบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะถูกไล่จับหนีเข้าไปในที่รโหฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนในที่รโหฐานนั้น
4. การเข้าไปในที่รโหฐานนั้นเข้าไปโดยเจ้าของสถานที่ “ยินยอม” ให้ทำการค้น และการจับนั้นเป็นการจับโดยมีหมายจับหรือเป็นการจับตามมาตรา 78

แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38(3) ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการ สามารถทำการค้นโดยไม่มีหมายค้นได้⁹⁵ หากมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานพอกเงิน

การค้นโดยไม่มีหมายค้นตามมาตรา 38 (3) เป็นการค้นเพื่อติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานพอกเงิน ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง.จึงใช้มาตรา 38 (3) เข้าไปจับบุคคลที่กระทำความผิดฐานพอกเงินในเคสสถานหรือที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง.จะเข้าทำการตรวจค้นในเคสสถานหลังหนึ่งเพราะมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานพอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม”

⁹⁵ มาตรา 38 (3) บัญญัติว่า “เข้าไปในเคสสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานพอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม”

หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานตามมาตรา 38 (3) และในขณะที่ทำการตรวจค้นอยู่นั้นพบผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งมีหมายจับในความผิดฐานฟอกเงินอยู่ หรือพบบุคคลทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งหน้า ซึ่งตามมาตรา 78 (1) พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ก็สามารถจะจับบุคคลซึ่งมีหมายจับคดีฟอกเงินตามหมายจับหรือกรณีมาตรา 78 (1) ได้ เนื่องจากข้อสำคัญอยู่ที่ว่า การ"เข้าไป" อันถือว่าเป็นการค้นที่ไร้ฐานนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากชอบด้วยกฎหมาย (เพราะมีหมายค้นหรือไม่มีหมายค้น แต่ค้นตามมาตรา 92 หรือเพราะผู้ครอบครองยินยอมให้เข้าไป หรือกรณีที่กฎหมายให้ค้นได้โดยไม่มี เช่น กรณีตามมาตรา 38 (3)) การจับก็ชอบด้วยกฎหมายตามไปด้วยหากมีอำนาจในการจับ

3.2.2.5 วิธีปฏิบัติในการจับกุม

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จับตัวผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินได้แล้วจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นที่กับการที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจใช้อำนาจจับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากการจับตามมาตรา 38/1 ของกฎหมายฟอกเงินอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จับผู้กระทำความผิดฟอกเงินได้แล้วจะต้องปฏิบัติดังนี้

1. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับว่า "เขาต้องถูกจับ" และสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ พร้อมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง.
2. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ต้องแจ้ง "ข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดฟอกเงิน" ให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ
3. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ต้องแจ้งด้วยว่า
 - (ก) ผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และ
 - (ข) ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และ
 - (ค) ผู้ถูกจับมีสิทธิจะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ
4. พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ต้องอนุญาตให้ผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบถึงการจับกุม เว้นแต่ ไม่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกหรือ เป็นการขัดขวางการจับหรือควบคุมผู้ถูกจับ หรือ ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

5. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับมีอำนาจในการตรวจค้นตัวผู้ถูกจับและยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน⁹⁶

นอกจากจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ยังกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับทำการ “บันทึกถ้อยคำผู้ถูกจับเพื่อเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้น”

การบันทึกถ้อยคำเบื้องต้น เช่น การบันทึกเรื่องชื่อ ที่อยู่ อาชีพ ประวัติส่วนตัวหรือพฤติการณ์ในการกระทำความผิดฟอกเงิน แต่อย่างไรก็ตามถ้อยคำของผู้ถูกจับเป็น คำรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดฟอกเงิน ต้องห้ามมิให้รับฟังตามมาตรา 84 วรรคท้าย การห้ามรับฟังนี้เป็นการไม่ให้รับฟังโดยเด็ดขาดโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้นแม้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. จะแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิของผู้ถูกจับที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และสิทธิอื่นๆ แล้วก็ตาม และแม้ว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดนั้นผู้ถูกจับจะให้ถ้อยคำออกมาโดยผู้จับหรือผู้รับมอบตัวจะมีได้จูงใจ ช่มชู้ ใด ๆ เลยก็ตาม

ส่วนถ้อยคำอื่นๆ ในชั้นจับกุมสามารถรับฟังได้หากมีการแจ้งสิทธิให้ทราบ ดังนี้

1. ผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และ
2. ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

หากไม่มีการแจ้งสิทธิให้ครบทั้งสองประการดังกล่าว “ถ้อยคำอื่น” ย่อมรับฟังไม่ได้ แต่แม้จะมีการแจ้งสิทธิทั้งสองให้ทราบ แต่ถ้อยคำให้ไว้ในขณะที่ถูกจับกุมนั้นอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับไม่ได้ หากถ้อยคำนั้นออกมาโดยไม่สมัครใจ เช่น ถ้อยคำนั้นเกิดจากการจูงใจ การให้คำมั่นสัญญา ชูเช็ญ⁹⁷

⁹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 วรรค 1 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้”

⁹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานที่มีได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเช็ญหลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการสืบพยาน”

ข้อสังเกต พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. มีอำนาจเพียงการบันทึกถ้อยคำเบื้องต้นเท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจในการสอบสวนคดีฟอกเงินด้วย อำนาจในการสอบสวนคดีฟอกเงินยังเป็นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป⁹⁸

3.2.2.6 การควบคุม

หลังจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ได้ทำการแจ้งสิทธิและบันทึกถ้อยคำผู้ถูกจับเพื่อเป็นพยานหลักฐานไว้เบื้องต้นแล้วตามมาตรา 38/1 ตอนท้ายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง. ผู้จับนำตัวผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวน “ภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง”

ในขั้นนี้การควบคุมผู้ถูกจับเพื่อนำส่งพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่ากรณีที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้น⁹⁹ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมใส่กุญแจมือผู้ต้องหามิใช่เพื่อมิให้หนีแต่เพื่อให้ได้อายแม้จะไม่มีเจตนาแกล้งเป็นส่วนตัวหากเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดก็เป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 147 (มาตรา 157)¹⁰⁰

การที่พนักงานเจ้าหน้าที่นำตัวผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวนถือว่าเป็นการควบคุมเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(21) ให้ความหมายของคำว่า

⁹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรค 1 บัญญัติว่า “ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

วรรค 2 สำหรับในจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรีให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้”

⁹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่ากรณีที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหลบหนีเท่านั้น”

¹⁰⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 744/2501 (เนติ.) น.881.

“ควบคุม” หมายความว่าถึง การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

การนำตัวผู้ถูกจับความผิดฐานฟอกเงินไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตามกฎหมายฟอกเงิน ได้บัญญัติว่า “...และบันทึกถ้อยคำผู้ถูกจับเพื่อเป็นหลักฐานเบื้องต้นแล้ว ส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้าแต่ต้องไม่เกินสี่สิบสี่ชั่วโมง” ซึ่งแตกต่างจากที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 บัญญัติไว้ว่า ให้ผู้จับนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน “ทันที” มีปัญหาจะต้องพิจารณาว่าระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ปง. นำตัวผู้ถูกจับส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้าแต่ต้องไม่เกินสี่สิบสี่ชั่วโมงนี้ จะนับรวมอยู่ในระยะเวลาที่พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลเพื่อขอหมายขังภายในสี่สิบแปดชั่วโมง ในกรณีที่มิได้รับการปล่อยชั่วคราวตาม มาตรา 87 หรือไม่ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

3.3 การจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายต่างประเทศ

3.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้เป็นต้นกำเนิดของแนวคิดในเรื่องของการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการฟอกเงินเป็นปัญหาที่ร้ายแรงในประเทศสหรัฐอเมริกา การนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เช่น การพนัน การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด นำมาฟอกจนสะอาดโดยผ่านรูปแบบ และขั้นตอนต่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นวิธีการฟอกเงินของเหล่าอาชญากร อันเป็นเรื่องยากที่เจ้าหน้าที่รัฐและกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้น จะสามารถติดตามและนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินการลงโทษได้ เพื่อให้เท่าทันกับความก้าวหน้าในการประกอบอาชญากรรมที่ผิดกฎหมายรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจึงได้เริ่มดำเนินการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาหลายฉบับเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกามีอยู่ด้วยกันหลายฉบับโดยหมายที่สำคัญในเรื่องนี้มีอยู่ 3 ฉบับ คือ¹⁰¹ Federal Crimes and Criminal procedure, the Bank Secrecy Act of 1970-the BSA) หรือพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร ค.ศ. 1970 (the Money Laundering Control Act 1986-the MLCA) หรือ พระราชบัญญัติควบคุมการ

¹⁰¹ นิรณัย พิศแข, “ปัญหาการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น.57.

ฟอกเงิน ซึ่งกฎหมายทั้งสามฉบับได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับการทำงานของผู้เจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการแก้ไขปัญหาคriminalฟอกเงิน คือ FinCEN (Financial Crime Enforcement Network) เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงการคลัง เพื่อที่จะเป็นหน่วยงานสนับสนุนผู้บังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง มลรัฐ ตลอดจนระดับระหว่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทั่วไปและการฟอกเงิน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้รับภายใต้พระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร และ ข้อมูลธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (Suspicious Activity Reports-SARs) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการต่อต้านการฟอกเงิน FinCEN ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ของสหรัฐ เช่น พนักงานสอบสวนคดีอาญา ผู้สอบบัญชี ผู้วิเคราะห์ข้อมูล¹⁰²

หน้าที่หลักของ FinCEN คือเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของประชาชนและผู้ต้องสงสัยซึ่งได้ข้อมูลมาจากหลายหน่วยงาน เช่น เจ้าหน้าที่ปราบปรามของรัฐบาลกลาง ตลอดจนข้อมูลจากภาคเอกชน เช่น ธนาคารต่าง ๆ โดยจะนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการบ่งชี้และรายงานเกี่ยวกับเป้าหมายที่สำคัญทางอาชญากรรม วิธีการ รูปแบบ ที่จะสามารถนำไปสู่การบ่งชี้การกระทำความผิดทางการเงินได้ โดยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ของ FinCEN จะถูกส่งไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุม และยึดทรัพย์สืบต่อไป

เกี่ยวกับอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินในกฎหมายฟอกเงินทั้งสามฉบับข้างต้นนั้นไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดโดยเฉพาะมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน นอกจากนี้ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจจับกุมแก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นการพิจารณาถึงอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายฟอกเงินในสหรัฐจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายทั่วไป เนื่องจาก สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศในกลุ่มที่มีระบบกฎหมายเป็นแบบคอมมอนลอว์ (Common law) โดยศาลจะเป็นผู้สร้างหลักเกณฑ์หรือปรับใช้และตีความกฎหมาย มลรัฐต่าง ๆ มีอำนาจในการออกกฎหมายมาใช้บังคับภายในรัฐของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายที่แต่ละมลรัฐออกมานั้นจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญของสหรัฐซึ่งจะมีศาลฎีกา หรือศาลสูงสุด (Supreme court) เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รวมทั้งยังมีอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญในลักษณะที่

¹⁰² สืบค้นจาก http://www.fincen.gov/law_enforcement/

เป็นการขยายความให้เข้าไปคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย ในคดีในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญก็เป็นกรอบกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าในระดับสหรัฐ หรือมลรัฐโดยเฉพาะผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ศาลฎีกาได้วางไว้¹⁰³

รัฐธรรมนูญสหรัฐมีการหลักการในเรื่องการจับกุมไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขฉบับที่ 4 (The Fourth Amendment) ดังนี้

“The right of the people to be secured in their persons, houses, papers, and effects, against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no Warrants shall issue, but upon probable cause, supported by Oath or affirmation, and particularly describing the place to be searched, and the persons or things to be seized”

“สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความคุ้มครองป้องกันในชีวิต ร่างกาย เคหสถาน เอกสารและทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการจับกุม , ตรวจค้นและยึดโดยปราศจากเหตุผลอันควรเชื่อถือได้นั้นผู้ใดจะละเมิดมิได้ หมายอาญาจะออกมิได้เว้นแต่จะออกโดยอาศัยเหตุผลอันควรเชื่อถือได้ (probable cause) หรือโดยมีคำสาบานตัวหรือคำปฏิญาณของผู้แจ้งขอให้ออกหมายและหมายนั้นจะต้องระบุโดยละเอียดถึงสถานที่ที่จะตรวจค้น และบุคคลหรือสิ่งของที่จะถูกจับหรือยึด”

แม้ใน The Fourth Amendment จะมีได้กล่าวถึงการจับเอาไว้ หากแต่การจับเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจในการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคล ดังนั้นศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาจึงตีความว่าเป็น “การยึด” อย่างหนึ่งคือเป็นการยึดตัวบุคคล¹⁰⁴ ดังบทบัญญัติที่ปรากฏใน The Fourth Amendment ใน

¹⁰³ ฌอนรค์ ใจหาญ และคณะ, “โครงการวิจัยเรื่องสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา”, เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2540 , น. 22.

¹⁰⁴ Cole, George F, The American system of criminal justice, (Belmont: Wadsworth, 1995), p. 204.

“Arrest is the seizure of an individual by a governmental official with authority to take the person into custody.”

ส่วนท้ายที่ว่า “against unreasonable searches and seizures” จึงให้ความหมายของการยึดรวมถึงการจับด้วย¹⁰⁵

The Fourth Amendment ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจค้น ยึด (จับ) ที่ชอบด้วยกฎหมายตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐจะต้องประกอบไปด้วย 2 ประการ ได้แก่

1. การตรวจค้น ยึด (จับ) จะกระทำโดยปราศจากเหตุผลอันควรเชื่อถือหรือไม่มีเหตุผล (unreasonable) ไม่ได้ และ
2. การออกหมายค้น ยึด (จับ) จะออกได้จะต้องมีเหตุอันควรเชื่อถือได้ (probable cause)

ดังนั้นการค้นและการจับที่ชอบด้วยกฎหมายจึงต้องมีความสมเหตุสมผล และในกรณีที่จะต้องมีการออกหมายจับจะต้องมีเหตุอันควรเชื่อถือได้ (probable cause) ประกอบด้วย¹⁰⁶

ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐไม่ได้มีการให้ความหมายของคำว่า “เหตุอันควรเชื่อถือได้” (probable cause) เอาไว้ แต่ศาลฎีกาของสหรัฐได้เคยวางหลักไว้ในคดี Carroll v. United States โดยมีคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานไว้ว่ากรณีที่จะถือว่ามี “เหตุอันควรเชื่อถือได้” นั้นมีความหมายมากกว่าการเพียงแค่มองความสงสัย และสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกกรณีที่มีข้อเท็จจริง และสภาพแวดล้อมพร้อมด้วยข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่างมีเหตุผลเพียงพอที่เจ้าหน้าที่จะทำการจับบุคคลคนหนึ่งซึ่งตนมีเหตุอันควรเชื่อถือโดยชอบด้วยเหตุผลว่าเขาได้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งหรือกำลังกระทำความผิดอยู่¹⁰⁷ และในคดี Brinegar v. United States ศาลก็ได้ยืนยันด้วยว่ามาตรฐานของเหตุอันควรเชื่อถือได้นั้น เบากว่าการที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ และเป็น การพิจารณาเรื่องข้อเท็จจริงและที่ปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคลโดยทั่วไปซึ่งมีเหตุผล และรอบคอบ ไม่ใช่เป็นเรื่องโดยเฉพาะของผู้ชำนาญทางด้านกฎหมาย จึงเป็นเรื่องของความสุจริตใจในการวิเคราะห์ว่ามีเหตุอันควรเชื่อถือได้หรือไม่ โดยการวิเคราะห์ดังกล่าวต้องตั้งอยู่ในระดับที่สูงกว่าการสงสัยแต่ไม่ต้องถึงกับแน่ใจว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งศาลฎีกาได้ตัดสินคดีไว้

¹⁰⁵ Israel, Jerold H., Kamisar, Yale and LaFave, Wayne R., Criminal Procedure and the Constitution : leading supreme court cases and introductory text, (ST. PAUL : MINN, 1992), p. 97.

¹⁰⁶ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 103, น.24 .

¹⁰⁷ ไพศาล วัตตธรรม, “การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการออกหมายจับ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549), น.35.

มากมายว่าข้อเท็จจริงอย่างใดถือเป็นผู้กระทำหรือเชื่อได้ในการจับหรือค้นซึ่งส่วนมากศาลมักจะตีความไปในแนวทางคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน¹⁰⁸

โดย Probable Cause นั้นอาจได้มาจากหลายทาง (several source) กล่าวคือ

(1) Probable Cause นั้น อาจได้มาจากการเฝ้าดูของเจ้าพนักงานของรัฐนั่นเอง (คดี Pennsylvania v. Labron, 518 U.S. 939, 1996 และ McDonald v. U.S., 335 U.S. 451, 454-55, 1948) โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นอาจใช้ประสบการณ์ที่มีการฝึกฝนเป็นพิเศษ และความชำนาญในการที่จะบอกได้ว่ามีการประกอบอาชญากรรมเกิดขึ้นทุกๆ ที่หากคนทุกๆ ไปดูจะเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

(2) Probable Cause นั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้มานั้นมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือหรือผู้แจ้งข่าวนั้นเป็นผู้ที่รู้จักกันดีว่าน่าเชื่อถือ หรือข้อมูลนั้นได้มาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นอิสระซึ่งสามารถหาพยานหลักฐานมายืนยันสนับสนุนความเป็นอิสระของแหล่งข้อมูลนั้นได้

(3) อาวุธหรือพยานหลักฐานที่ยึดได้ในระหว่างให้หยุดเพื่อตรวจค้นในลักษณะที่เป็น การตรวจสอบเบื้องต้น (stop) นั้นอยู่บนพื้นฐานของข้อสงสัยที่มีเหตุมีผล ซึ่งจะช่วยให้เกิด Probable Cause ในการค้นครั้งนั้นได้ เช่นเดียวกับพยานหลักฐานที่ยึดได้ ในกรณี plain view หรือพยานหลักฐานที่ยึดมาได้จากการค้นโดยความยินยอมหรือจากการสนทนา

ข้อมูลที่จะนำมาสนับสนุน Probable Cause

ข้อมูลที่จะนำมาสนับสนุนการออกหมายจับนั้นจะต้องมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ตัวข้อมูลนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือ และตัวข้อมูลนั้นจะต้องมีน้ำหนัก หากตัวข้อมูลเป็น คนก็ต้องเป็นคนที่น่าเชื่อถือก่อน แล้วจึงพิจารณาว่าสิ่งที่เขาพูดมีน้ำหนักหรือไม่ ถ้าตัวข้อมูลเป็นเอกสารตัวเอกสารต้องน่าเชื่อถือ เช่น เป็นต้นฉบับหรือเป็นคู่ฉบับ แล้วจึงพิจารณาว่าข้อความในเอกสารนั้นมีน้ำหนักที่จะฟังได้เพียงไร เวลาเกิดคดีที่ต้องพิสูจน์กันด้วย พยานหลักฐานจะต้องแสดงทั้งสองอย่าง แม้จะเป็นการนำสืบพยานในชั้นพิจารณาก็ต้องแสดงทั้งสองอย่างในพยานหลักฐานแต่ละคนหรือแต่ละชั้น บางครั้งไม่ได้แสดงความน่าเชื่อถือของพยานก็จะทำให้พยานหลักฐานนั้นกลับกลายเป็นมีน้ำหนักน้อยไป เช่น นำสืบว่าประจักษ์พยานเห็นอย่างนั้นเห็น

¹⁰⁸ การประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2, “การสืบสวนสอบสวนก่อนการจับกุม” คณะทำงานกลุ่มกฎหมายการสืบสวนสอบสวนก่อนการจับกุม, คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ศูนย์การประชุมสหประชาชาติ, น. 203.

อย่างนี้ แต่ไม่ได้นำสืบว่าประจักษ์พยานคนนี้ไปยืนอยู่ตรงนั้นได้อย่างไร ทำให้ตัวประจักษ์พยานคนนั้นไม่มีความน่าเชื่อถือ

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล หรือน้ำหนักของข้อมูลดังกล่าวขึ้นอยู่กับ

1.เป็นข้อมูลโดยตรง (direct information) คือ ตัวเจ้าพนักงานได้รู้เห็นเองมาโดยตรงว่าเห็นของสิ่งนั้นอยู่ในบ้านนั้น เห็นคนคนนั้นอยู่ในบ้านนั้น แล้วไปขอหมายศาลเข้าไปค้นเข้าไปจับโดยตรง

2.เป็นข้อมูลบอกเล่า พยานบอกเล่าแม้จะมีน้ำหนักน้อยในชั้นสืบพยาน แต่ในชั้นที่เจ้าพนักงานอ้างอิงเพื่อขอหมายเพราะว่าไม่ใช่การพิสูจน์ความผิดเพียงแต่พิสูจน์ความเป็นไปได้ (คดี *Brinegar v. U.S.*) แต่จะต้องแสดงความน่าเชื่อถือกับความมีน้ำหนักของพยานว่าได้ข้อมูลอย่างไรประการหนึ่ง และข้อมูลนั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถืออย่างไรอีกประการหนึ่ง¹⁰⁹

ในทางวิชาการนักวิชาการกฎหมายในสหรัฐอเมริกาสรุปว่า¹¹⁰ หลัก Probable Cause จะถูกนำมาปรับใช้ผ่านหลักจากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดี *Aguilar v. Texas* (1964) และคดี *Spinelli v. United States* (1969) โดยเรียกหลักนี้ว่า *Aguilar-Spinelli test* ซึ่งวางหลักไว้ว่าในการพิจารณาว่าเจ้าพนักงานของรัฐมี Probable Cause ในการที่จะขอให้ศาลหรือคณะลูกขุนออกหมายค้น หรือ Probable Cause ที่จะทำให้สามารถค้นได้โดยไม่มีหมายนั้น จะต้องพิจารณาข้อมูลที่มีนั้นใน 2 แง่มุม กล่าวคือ

(1) ฐานที่มาแหล่งข้อเท็จจริง (the basis of knowledge) กล่าวคือ เจ้าพนักงานของรัฐจะต้องแสดงให้เห็นปรากฏว่าผู้ให้ข้อเท็จจริงนั้นได้รับรู้ข้อเท็จจริงนั้นมาอย่างไร โดยทางใดซึ่งการตอบคำถามเหล่านี้ต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากคำบอกกล่าวชี้แจงของผู้ให้ข้อเท็จจริงนั่นเอง

(2) ตัวผู้ให้ข้อเท็จจริง (the "veracity") กล่าวคือ เจ้าพนักงานของรัฐจะต้องแสดงให้เห็นปรากฏว่าเหตุใดผู้ให้ข้อเท็จจริงจึงเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้หรือไว้ใจได้

นอกจากนั้นรัฐหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ควรจะมีพยานอื่นๆ ที่จะนำมาใช้สนับสนุนหลักเกณฑ์ทั้งสองดังกล่าวได้

เดิมศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา (supreme court) ได้ปรับใช้หลัก *Aguilar-Spinelli test* นี้อย่างเข้มงวด แต่ต่อมาแนวบรรทัดฐานแห่งคำพิพากษาได้สร้างหลักการพิเคราะห์

¹⁰⁹ จิรนิติ หะวานนท์, สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น.26.

¹¹⁰ ไพศาล วัตตรธรรม, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 107, น. 40.

Probable Cause ขึ้นอีกหลักหนึ่งโดยใช้การประเมิน สถานการณ์หรือพฤติการณ์ทั้งหมดประกอบกัน (the totality of the circumstances test) ซึ่งถือกันว่าเป็นหลักที่ยืดหยุ่นกว่า โดยหลักใหม่นี้ปรากฏครั้งแรกในคดี Illinois v. Gates (1963) อย่างไรก็ตาม หลัก Aguilar-Spinelli test ก็มีได้ถูกยกเลิกไปอย่างเด็ดขาด หลักนี้ยังคงถูกนำมาใช้ในคดีต่อๆ มาภายหลังจากที่ศาลสร้างหลัก The totality of the circumstances test ขึ้นแล้ว เช่นในคดี United States v. Hester (1998) โดยผู้พิพากษา Crawford ซึ่งแม้จะรู้ว่าได้มีการนำหลัก The totality of the circumstances test มาใช้ในคดี Illinois v. Gates (1963) แล้วก็ตาม แต่ในคดีนี้ศาลยังคงปฏิเสธหลักดังกล่าวและกลับไปใช้หลักเก่าคือ Aguilar-Spinelli test โดยศาลยอมรับว่าเจ้าพนักงานของรัฐได้พิสูจน์ให้เห็นฐานที่มาแห่งข้อเท็จจริง (the basis of Knowledge) แล้ว ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีปรากฏดังนี้ นาย Hester ถูกตัดสินจำคุก 8 ปี ในข้อหาครอบครองและจำหน่ายกัญชา

การจับผู้กระทำความผิดอาญารวมถึงการกระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยชอบด้วยกฎหมายในสหรัฐ สามารถกระทำได้ 2 วิธี ได้แก่

(ก) การจับโดยมีหมายจับ (Arrest with warrants) แม้ว่าในรัฐธรรมนูญจะไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการจับจะต้องกระทำโดยมีหมายจับเพียงแต่บัญญัติไว้ว่าหมายจับห้ามมิให้ออกเว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อได้ (no Warrants shall issue, but upon probable cause) ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าเหตุอันควรเชื่อได้ไว้แล้วในข้างต้น แต่นอกจากหมายจับจะต้องมีเหตุอันควรเชื่อแล้วหมายจับยังมีองค์ประกอบส่วนอื่น ดังนี้¹¹¹

1. หมายจะต้องออกโดยองค์กรที่เป็นอิสระเป็นกลาง ซึ่งก็คือศาล โดยศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ในคดี Giordenello v. United States, 357 U.S. (1958) ว่าการออกหมายจะต้องออกโดยองค์กรอิสระและมีความเป็นกลางเป็นหลักซึ่งก็หมายถึงศาล การที่กำหนดให้ศาลเป็นผู้มีหน้าที่ในการออกหมายจับก็เนื่องมาจากต้องการให้เป็นองค์กรในการตรวจสอบ “เหตุอันควรเชื่อ”(probable cause)

2. หมายจับจะต้องแสดงเหตุอันควรเชื่อ เจ้าหน้าที่ผู้ขอหมายจะต้องแสดงเหตุอันควรเชื่อว่าคุณคนที่จะถูกจับได้กระทำความผิดอาญาและแหล่งที่มาของข้อมูลจะต้องมาจากแหล่งที่ยอมรับได้ แต่เจ้าหน้าที่ไม่ต้องแสดงเหตุอันควรเชื่อถือว่าผู้ต้องสงสัยจะถูกพบในสถานที่ใดโดยเฉพาะเจาะจง

¹¹¹ Worrall, John L, Criminal procedure : from first contact to appeal, (Boston : Pearson/Allyn and Bacon),pp.98-99.

เกี่ยวกับกรณีนี้ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐ (United States Court of Appeals for the fourth circuit) ได้เคยวินิจฉัยไว้ในคดี Angela Renea GEER v. C.A Pilgrim, Anderson County Deputy Sheriff โดย GEER ได้ยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจับและการยึดทรัพย์สิน GEER อ้างว่าหมายจับที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการจับกุมตนเองในข้อหาพอกเงินไม่ได้แสดงเหตุอันควรเชื่อ (probable cause) ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ เมื่อประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1995 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับแจ้งเหตุโจรกรรมในพื้นที่ Anderson County จึงได้ตรวจที่เกิดเหตุเมื่อไปถึงบ้านที่เกิดเหตุพบกระจกประตูบ้านแตกละเอียดจึงได้ทำการตรวจค้นบ้านดังกล่าวเพื่อหาผู้บุกรุก ระหว่างการตรวจค้นบ้านเจ้าหน้าที่ตำรวจพบโคเคนจำนวน 2 กิโลกรัมในบ้านดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้จับกุม Michael Johnson เจ้าของบ้านในความผิดสมคบกันค้ายาเสพติด จากการสอบสวน Johnson ได้ให้การต่อเจ้าหน้าที่โคเคนดังกล่าว Lewis เป็นผู้ขายให้กับตนเอง นอกจากนี้ยังให้การด้วยว่า Lewis ได้ซื้อรถยนต์จำนวนสองคันและใส่ชื่อของ McCullough และ GEER เป็นเจ้าของโดยเงินที่นำมาซื้อรถเป็นเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมตัว McCullough ในความผิดฐานพอกเงิน McCullough ได้ให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า Lewis ค้ายาเสพติดและให้เงินไปซื้อรถ และ GEER เป็นแฟนสาวของ Lewis มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเงินที่ Lewis ได้มาจากการค้ายาเสพติด จึงเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ขอหมายจับและจับ GEER ในความผิดฐานพอกเงิน หลังการจับกุม GEER ได้ให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดของ Lewis ว่า Lewis ได้ให้เงินตนไปซื้อรถยนต์ จำนวน 9,000 เหรียญ และเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 1995 Lewis ได้ให้ตนไปเอากล่องใส่เงิน จำนวน 30,000 เหรียญ ในตู้โทรศัพท์ หลังจากที่ GEER ได้ให้การกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ GEER ได้อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นบ้านและยึดเงินจำนวน 30,000 เหรียญ และรถ GEER ได้ยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าละเมิดสิทธิของตนตาม The Fourth Amendment กรณีการจับและการยึดทรัพย์สิน ซึ่งศาลชั้นต้นได้ยกฟ้อง GEER คำพิพากษาโดยยืนยันว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ในข้อที่ว่าในหมายจับไม่แสดงเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นเหตุเนื่องจากข้อมูล (คำให้การ) ที่เป็นที่มาในการขอหมายจับนั้นไม่น่าเชื่อถือหรือไม่มีเหตุผลเพียงพอ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่มีเหตุอันควรเชื่อในการขอหมาย ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยว่า หมายจับจะออกได้ต่อเมื่อมีการแสดงเหตุอันควรเชื่อในขณะออกหมาย ข้อมูลที่จะนำมาสนับสนุนการออกหมายจับนั้นจะต้องมีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ตัวข้อมูลนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือ และจะต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะให้ศาล Magistrate เห็นและสรุปได้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและจำเลยได้กระทำความผิดนั้น ดังนั้นคำให้การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้เป็นข้อมูลในการแสดงเหตุ

อันควรเชื่อในการขอหมายจับ GEER ในความผิดฐานฟอกเงินจึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือเนื่องจากมีการแสดงวันเวลา สถานที่ที่เกิดเหตุและแสดงจำนวนเงินที่ GEER ทำการฟอกเงิน จึงพิพากษาว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ละเมิดสิทธิในรัฐธรรมนูญของ GEER ¹¹²

3. ลักษณะเฉพาะของหมายจับ กรณีที่รู้ชื่อผู้ต้องสงสัยให้ใส่ชื่อผู้ต้องสงสัยเท่าที่จะบอกได้ ถ้าไม่รู้ชื่อผู้ต้องสงสัยชื่ออะไรสามารถระบุเพียงแต่รูปพรรณของผู้ที่จะถูกจับได้

ศาลฎีกาของสหรัฐได้วางหลักในคดี Carroll v. United states (1925) ว่า ¹¹³ “ในการจับโดยไม่มีหมายสามารถกระทำได้หากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งจับโดยปราศจากหมายเมื่อเจ้าพนักงาน มีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าเขาได้กระทำความผิดมัยโทษ(misdemeanor) ความผิดอุกฤษโทษ(felony) ¹¹⁴ ถ้าการกระทำความผิดนั้นได้กระทำต่อหน้าผู้จับ” ดังนั้นคดีมัยโทษที่ไม่ได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้จับ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องขอหมายจับจากศาลเสียก่อนจึงจะมีอำนาจจับได้

¹¹² สืบค้นจาก <http://pacer.ca4.uscourts.gov/opinion.pdf/>

¹¹³ Carroll v. United States, 267 U.S. 132, 45 S.Ct. 484, 142 L.Ed.2d 492 (1998) “a police officer may arrest without a warrant one believed by an officer upon reasonable cause to have been guilty of a felony and he may only arrest without a warrant one guilty of a misdemeanor if committed in his presence”

¹¹⁴ Gaines ,Larry K., Kaune, Michael and Miller Roger LeRoy, Criminal Justice in action the core, (Belmont, Calif.: Thomson/Wadsworth), p. 64 ได้ให้ความหมาย ความผิด felony (ความผิดอุกฤษโทษ) ว่าหมายถึง ความผิดทางอาญาซึ่งมีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุก หรืออยู่ในสถานฝึกและอบรมไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือมากกว่านั้น และประมวลกฎหมายอาญาได้แบ่งระดับของความผิด felony ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1. ความผิดระดับที่ 1 ความผิดอุกฤษโทษ คือความผิดที่มีโทษสูงสุดคือประหารชีวิต
2. ความผิดระดับที่ 2 ความผิดที่มีระวางโทษสูงสุดจำคุกตลอดชีวิต
3. ความผิดระดับที่ 3 ความผิดที่มีระวางโทษสูงสุดจำคุก 10 ปี
4. ความผิดระดับที่ 4 ความผิดที่มีระวางโทษสูงสุดจำคุก 5 ปี

ความผิด misdemeanor (ความผิดมัยโทษ) หมายถึง ความผิดที่มีโทษปรับหรือมีโทษคุมขังเกิน 1 ปีขึ้นไป

ในกรณีที่ จะทำการจับในที่รโหฐานนั้นเนื่องจากรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 (Fourth Amendment) ได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่อยู่ในบ้านที่จะพ้นจากการรบกวนของผู้อื่นโดยหลักหากไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่มีพฤติการณ์ฉุกเฉินเจ้าพนักงานจะทำการจับได้ก็ต่อเมื่อมีหมายค้นและหมายจับซึ่งออกโดยศาลก่อนซึ่งหมายดังกล่าวก็เท่ากับเป็นการตรวจสอบถึงเหตุอันควรเชื่อได้อยู่ในตัวแล้วเนื่องจากหมายของศาลต้องแสดงว่าการจับและการค้นดังกล่าวมีเหตุอันควรสงสัยอย่างไร พร้อมทั้งต้องแสดงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าผู้ต้องสงสัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าวด้วย เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจขอหมายจากศาลได้ทันเจ้าพนักงานจึงจะสามารถจับผู้กระทำความผิดในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายได้ อาทิ การไล่จับจากที่สาธารณสถานเข้าไปในเคหสถานไม่ต้องมีหมายค้น อย่างไรก็ตามความจำเป็นเร่งด่วนเป็นเพียงเหตุยกเว้นในการขอหมายแต่มิใช่เหตุยกเว้นเหตุอันควรเชื่อได้และศาลสูงยังได้วางหลักไว้ในคดี *Payton v. New York* , 445 U.S. 573 , 1980 ว่าในกรณีที่พฤติการณ์จำเป็นเร่งด่วนได้หมดลงไปแล้ว หากการเข้าไปในบ้านดังกล่าวเป็นการเข้าไปโดยไม่มีหมายและไม่ได้รับความยินยอมในการเข้าไปในบ้านผู้ต้องสงสัยว่ามีการกระทำความผิดอุกฉกรรจ์นั้นการจับดังกล่าวก็เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4¹¹⁵ ในปี ค.ศ. 1981 ศาลฎีกาในคดี *Steagald v. United States* ได้วางหลักว่า แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการจับผู้ต้องสงสัยว่าเป็นอาชญากรในบ้านของผู้อื่น ตำรวจก็ไม่สามารถเข้าไปจับผู้ต้องสงสัยโดยปราศจากการขอหมายค้นได้ การเข้าไปในบ้านของบุคคลที่ 3 โดยไม่มีหมายค้นเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าวมีข้อยกเว้นสองประการคือ กรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่รโหฐานนั้นให้ความยินยอมหรือมีพฤติการณ์เร่งด่วน (exigent circumstances)¹¹⁶

(ข) การจับโดยไม่มีหมาย (Arrests without a warrant) ในทางปฏิบัติหมายจับมักเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เนื่องจากในความเป็นจริงแล้วการจับส่วนมากมักกระทำลงไปโดยไม่มีหมาย แม้ว่าศาลจะต้องการให้มีการขอหมายไปยังศาลเพื่อที่จะคุ้มครองตำรวจมิให้ถูกฟ้องคดีแต่ก็ยังมี การจับโดยไม่มีหมายถึงร้อยละ 95 ของการจับทั้งหมด¹¹⁷

¹¹⁵ Worrall, John L, *Ibid* 111, p. 99.

¹¹⁶ Gaines ,Larry K., Kaune, Michael and Miller Roger LeRoy,*Ibid* 111, p.152.

¹¹⁷Harr, J. Scott and Hess , Kären M, Constitutional Law and the Criminal Justice System, (Belmont (CA) :Wadsworth / Thomson Learning , 2002) ,p. 209.

จากกรณีศาลสูงคดี Carroll v. United States ได้วางหลักในการจับโดยไม่มีหมายไว้ว่าสามารถกระทำได้หากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งจับโดยปราศจากหมายเมื่อเจ้าพนักงานมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าเขาได้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์หรือในกรณีที่ผู้นั้นได้กระทำความผิดมัจฉาโทษ ถ้าการกระทำความผิดนั้นได้กระทำต่อหน้าผู้จับ ดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถจับโดยไม่มีหมายได้ถ้าการจับดังกล่าวเป็นการจับอันเนื่องมาจากได้กระทำความผิดต่อหน้าเจ้าพนักงาน ซึ่งการจับในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการจับที่มีลักษณะเดียวกับการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในประเทศไทยซึ่งการจับอันเนื่องมาจากได้กระทำความผิดต่อหน้าเจ้าพนักงาน หรือ “in the presence of” นั้นเป็นกรณีที่ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่ามีกำลังกระทำความผิดร้ายแรงขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจที่จะจับบุคคลนั้นได้และข้อมูลที่เจ้าพนักงานตำรวจได้มาจากพฤติการณ์ดังกล่าวจะกลายเป็นเหตุอันควรเชื่อได้ในการจับดังที่ปรากฏในบันทึกท้ายคดี State v. Pluth (1923)¹¹⁸ ได้วางหลักว่าเจ้าพนักงานจะต้องรู้ว่าอาชญากรได้กำลังกระทำความผิดก่อนทำการจับ หากมีความสงสัยเพียงเล็กน้อยว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดไม่สามารถจะจับโดยไม่มีหมายได้ การกระทำความผิดหรือการพยายามกระทำความผิดจะต้องมีขึ้นต่อหน้าเจ้าหน้าที่อย่างชัดแจ้งอีกทั้งกฎหมายบางอย่างเกี่ยวกับเรื่องการจับได้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิด

ดังนั้นจะเห็นว่าการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าย่อมมีความสัมพันธ์กับหลัก “เหตุอันควรเชื่อได้” คือจะต้องประกอบกันทั้งสองประการได้แก่ การพบเห็นขณะกระทำความผิดหรือการที่ผู้จับมิได้พบเห็นด้วยตาของตนเองขณะกระทำความผิดแต่มีพฤติการณ์พิเศษต่างๆซึ่งชี้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นโดยอาจเป็นการรับรู้จากประสาทสัมผัสอย่างอื่นซึ่งจะต้องประกอบกับพฤติการณ์ดังกล่าวได้บ่งชี้ให้เกิด “เหตุอันควรเชื่อ” ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดได้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่มิได้เห็นด้วยตาตนเองขณะที่มีการกระทำความผิดและเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้พบผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดลงไปแล้วก็ไม่สามารถที่จะทำการจับได้แม้ว่าความสงสัยยังคงมีอยู่ขณะที่พบก็ตาม พระราชบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติทางอาญาของรัฐก็ได้มีการกำหนดข้อจำกัดดังกล่าวไว้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีหมายจับเมื่อทำการจับความผิดมัจฉาโทษซึ่งมิได้กระทำความผิดต่อหน้าเจ้าพนักงาน

นอกจากนี้ศาลฎีกาได้ยืนยันถึงอำนาจในการจับผู้กระทำความผิดโดยไม่มีหมายว่าสามารถกระทำได้เมื่อปรากฏว่าอาชญากรได้กระทำความผิดในลักษณะ Plain View ต่อหน้า

¹¹⁸ State v. Pluth , 157 Minn. 145 , 195 N.W.789 (1923)

ตำรวจหรือเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุอันควรเชื่อให้จับได้แต่มีพฤติการณ์เร่งด่วนที่ไม่สามารถจะเอาหมายได้ทัน

1.) การจับตามหลัก Plain View

หลักกฎหมายในเรื่อง Plain View นั้นมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะให้ผู้บังคับใช้กฎหมาย มีสิทธิที่จะจับโดยไม่มีหมายและนำพยานหลักฐานดังกล่าว เข้ามาหากอยู่ในตำแหน่งที่เห็นสิ่งดังกล่าว หลักในเรื่อง Plain View เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะจับยาเสพติดดังกล่าวได้โดยไม่ต้องมีหมายและหลักการนี้ได้ถูกกล่าวเป็นครั้งแรกโดยศาลสูงสหรัฐในคดี *Coolidge v. New Hampshire* (1971) โดยศาลได้วางหลักให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะทำการจับโดยไม่มีหมายได้ต่อเมื่อมีหลักเกณฑ์ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่อยู่ในตำแหน่งที่สามารถเห็นหรือตรวจพบโดยประสาทสัมผัสอย่างอื่นได้อย่างง่ายดาย
2. เมื่อเจ้าหน้าที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่ในตำแหน่งที่สามารถสังเกตเห็นและตั้งคำถามในเรื่องดังกล่าวได้
3. เมื่อค้นพบเรื่องดังกล่าวโดยไม่ตั้งใจซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีเจตนาที่จะค้นหาเรื่องนั้นๆ
4. เมื่อเจ้าหน้าที่จำได้ในทันทีว่าเป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องซักถามหรือสืบสวนโดยเป็นการอนุญาตภายใต้หลักของ Plain View ¹¹⁹

2.) การจับเนื่องจากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน (exigent circumstances)

เป็นหลักการยกเว้นการขอหมายจับหมายค้นเนื่องจากหากรอการขอหมายจะไม่ทันคุ้มครองป้องกันประชาชนและเพื่อที่จะรักษาพยานหลักฐานที่มีคุณค่าเอาไว้ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดอำนาจในการจับเนื่องมาจากความจำเป็นเร่งด่วนอาทิ กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกตรวจตราแล้วได้ยินเสียงปืนและเสียงกรีดร้องจากที่อยู่อาศัยเมื่อเข้าตรวจและพบผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดก็สามารถจับกุมได้หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบความเสียหายจากอุบัติเหตุรถชนและได้พบยาเสพติดผิดกฎหมาย แม้จะเป็นหลักที่ยกเว้นการขอหมายศาลเนื่องจากการขอหมายไม่ทันหากแต่มีได้ยกเว้น “เหตุอันควรเชื่อได้” ดังนั้นแม้จะเป็นการจับหรือการค้นโดยไม่มี

¹¹⁹Gaines ,Larry K., Kaune, Michael and Miller Roger LeRoy, *Ibid* 111, pp.157 – 158.

หมายในกรณีจำเป็นเร่งด่วนก็ยังคงอยู่บนพื้นฐานของเหตุอันควรเชื่อได้อยู่และยังต้องกระทำภายใต้หลักความเหมาะสมด้วย¹²⁰

จากพฤติการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าทั้งหลัก Plain View และหลัก exigent circumstances ต่างเป็นหลักสำคัญที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการจับโดยไม่มีหมายในที่สาธารณะสถานหากไม่มีพฤติการณ์ Plain View หรือความจำเป็นเร่งด่วนความจำเป็นในการที่จะต้องไปเอาหมายจับย่อไม่ขัดแย้งว่าจำเป็นต้องไปขอหมายหรือไม่

3.) กรณีติดตามผู้กระทำไปอย่างกระชั้นชิด (hot pursuit)

การติดตามอย่างใกล้ชิดเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานทำการจับและการค้นในที่เคหสถานได้โดยไม่ต้องมีหมาย โดยเฉพาะการติดตามผู้กระทำไปอย่างกระชั้นชิดนั้นมักจะเกิดจากการพบเห็นผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าและกำลังจะหลบหนีจึงได้ติดตามบุคคลดังกล่าวไป พฤติการณ์นี้จะต้องมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเป็นพื้นฐานของการใช้อำนาจ ซึ่งกรณีดังกล่าวแทบจะกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์แวดล้อมว่าค่อนข้างจะเป็นที่แน่นอนว่าผู้กระทำผิดได้เข้าไปซ่อนตัวอยู่และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะปล่อยให้นั้นเข้าไม่ได้เพราะผู้กระทำผิดอาจหลบหนีไป

ศาลยังได้วางหลักเกณฑ์ในการจับโดยไม่มีหมายซึ่งรวมถึงการจับกรณีความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานสามารถทำการค้นโดยอาศัยเหตุเกี่ยวเนื่องกับการจับได้ (search incidental to arrest) ซึ่งการค้นในกรณีดังกล่าวนี้มักเป็นการค้นที่สืบเนื่องมาจากการจับผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าเนื่องจากเจ้าพนักงานได้พบผู้กระทำความผิดในขณะที่กำลังกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดจึงเข้าทำการจับกุมและค้นตัว ดังนั้นการค้นกรณีดังกล่าวจึงเป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติขึ้นเพื่อที่จะป้องกันเจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุมจากการต่อสู้ของผู้ถูกจับกุมและเป็นการคุ้มครองพยานหลักฐานมิให้ถูกทำลายรวมถึงป้องกันการหลบหนีหรือการฆ่าตัวตายของผู้ถูกจับกุม ดังนั้นกฎหมายจึงให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการค้นตัวผู้ถูกจับและค้นบริเวณใกล้เคียงซึ่งผู้ถูกจับสามารถเอื้อมไปถึง (immediate control) แต่ในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวศาลฎีกา¹²¹ วางหลักไว้โดยขยายขอบเขตการค้นเกี่ยวเนื่องกับการจับว่าไม่เพียงแต่จะเป็นการค้นตัวบุคคลเท่านั้น แต่รวมถึงการค้นสถานที่ทั้งหมดโดยยึดบนพื้นฐานที่ว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้า

¹²⁰ จิรนิติ ะหวานนท์, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 109*, น. 33.

¹²¹ Harris v. United States ,331 U.S.145,1947 และ Maryland v. Buie , 494 U.S. 325 ,1990.

มาทำการจับกุมโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การค้นที่ตามมาก็เป็นเพียงเรื่องที่รองลงมาและชอบด้วยเหตุผล

นอกจากการจับโดยไม่มีหมายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างอื่นแล้ว การจับโดยไม่มีหมายอีกประการคือการจับบนพื้นฐานของ “เหตุอันควรเชื่อได้” (warrantless arrests based on probable cause) การจับโดยไม่มีหมายที่ชอบด้วยกฎหมายประเภทนี้เป็นการจับที่อยู่บนพื้นฐานของ “เหตุอันควรเชื่อได้” ซึ่งสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดอุกฤษโชนแล้ว ความผิดฐานฟอกเงิน ตามกฎหมาย (1) Federal Crimes and Criminal procedure (2) Bank Secrecy Act of 1970 (3) the Money Laundering Control Act 1986 ได้ระวางโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินว่ามีโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี จึงถือได้ว่าความผิดฐานฟอกเงิน เป็นความผิดอุกฤษโชน หากเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมีข้อมูลที่มีเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้เชื่อได้ว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นความผิดฐานฟอกเงินและผู้ต้องสงสัยเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมาย

3.3.2 ประเทศฝรั่งเศส

เนื่องจากฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากเดินทางผ่านเข้าออกเพื่อท่องเที่ยวและเป็นแหล่งทางการเงินและอุตสาหกรรมของยุโรป ปัญหาเรื่องการฟอกเงินจึงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ออกกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยให้ถือว่าการฟอกเงินและการโอนเงินระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่เปิดเผยลักษณะและจำนวนของการโอนเงินใด ๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นรายได้จากการค้ายาเสพติด ตลอดจนกำหนดให้ลูกค้าต้องแสดงตนก่อนเปิดบัญชีและเมื่อมีการโอนเงินมากกว่าที่กฎหมายกำหนด¹²²

ประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้ในประมวลกฎหมายอาญา บทที่ 4 ซึ่งได้ให้ความหมายของการฟอกเงินโดยสรุปว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินหรือรายได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมของผู้กระทำความผิดอุกฤษโชนหรือความผิดมัชโยโทษ¹²³ นอกจากนี้ยังรวมถึงการลงทุน การปกปิด หรือการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าโดย

¹²² วีระพงษ์ บุญโญภาส, กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม), น.78.

¹²³ The French Penal Code

ทางตรงหรือโดยทำอ้อมสิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิดอุกฤษโทษ¹²⁴ หรือความผิดมัจยโทษ¹²⁵ ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 375,000 ยูโร

แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของเรื่องอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นหลักกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้ในเรื่องการจับจึงต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศส ค.ศ. 1959 หลักการของกฎหมายฉบับนี้ คือ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นวิธีพิจารณาในระบบใต้

Article 324-1

Money laundering is facilitating by any means the false justification of the origin of the property or income of the perpetrator of a felony or misdemeanour which has brought him a direct or indirect benefit.

Money laundering also comprises assistance in investing, concealing or converting the direct or indirect products of a felony or misdemeanour.

Money laundering is punished by five years' imprisonment and a fine of □
375,000

¹²⁴ The French Penal Code Article 131-1

ความผิดอุกฤษโทษ (crime) หมายถึง ความผิดที่มีบทระวางโทษดังต่อไปนี้

1. จำคุกตลอดชีวิตหรือกักกันตลอดชีวิต
2. จำคุกหรือกักกันสูงสุดไม่เกิน 30 ปี
3. จำคุกหรือกักกันสูงสุดไม่เกิน 20 ปี
4. จำคุกหรือกักกันสูงสุดไม่เกิน 15 ปี

¹²⁵ The French Penal Code Article 131-3

ความผิดมัจยโทษ ได้แก่ความผิดที่มีโทษดังต่อไปนี้

1. จำคุก
2. ปรับ
3. ปรับรายวัน (Day – Fine)
4. ทำงานบริการสังคม
5. ริบทรัพย์สิน หรือจำกัดสิทธิ

สวนและกล่าวหา แต่ก่อนไปในทางใต้สวนซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ ศาลจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติม หรือดสืบพยาน โดยศาลมีดุลพินิจอย่างกว้างขวาง และยืดหยุ่นได้มาก ทั้งนี้เพื่อค้นหาให้ได้ข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุด โจทก์จะไม่มีบทบาทมากนักเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาพยานหลักฐานเท่านั้น

หลักกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการจัดของฝรั่งเศสมีหลักการใหญ่อยู่ในรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ดังนี้

มาตรา 66 การจัดกุมคุมขังบุคคลใดตามอำเภอใจจะกระทำมิได้

องค์กรตุลาการในฐานะผู้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล จะเป็นผู้รับประกันให้มีการเคารพหลักการนี้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้

รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสบัญญัติไว้เพียงแต่ว่าการจัดกุมคุมขังบุคคลใดตามอำเภอใจจะกระทำมิได้โดยไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดในการจับผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาตามแนวทางดำเนินกระบวนการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ในประเทศฝรั่งเศสได้แยกกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาออกเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ ขั้นตอนก่อนฟ้องคดีอาญา และขั้นตอนหลังฟ้องคดีอาญา การแบ่งขั้นตอนเช่นนี้ก็เพื่อมิให้ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายเดียวในการดำเนินคดีอาญา เช่นเดียวกับระบบไต่สวน ดังนั้นการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาจึงมีการแบ่งการดำเนินคดีออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีองค์กรทำหน้าที่แตกต่างกันไป กล่าวคือในขั้นตอนก่อนฟ้องเป็นขั้นตอนการหาข้อเท็จจริงก่อนฟ้องคดีโดยจะมีองค์กรตำรวจสอบสวนและพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ ส่วนขั้นตอนหลังฟ้องจะเป็นหน้าที่ขององค์กรศาล อย่างไรก็ตามในระบบการดำเนินคดีอาญาของฝรั่งเศสยังมีระบบผู้พิพากษาสอบสวนซึ่งทำหน้าที่ในการสอบสวนคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน แต่มีหลักการสำคัญที่ว่าผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่สอบสวนในคดีใดก็จะทำการนั่งพิจารณาในคดีเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ ซึ่งเป็นระบบที่ทำให้ศาลทำหน้าที่ตรวจสอบตนเอง¹²⁶

แต่อย่างไรก็ตาม การสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวนก็ยังต้องอาศัยความร่วมมือและถูกตรวจสอบอำนาจโดยองค์กรอัยการ เพราะเมื่อผู้พิพากษาสรุปสำนวนการสอบสวนแล้วก็ต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการทำการฟ้องและดำเนินคดีต่อไปตามระบบกล่าวหา

¹²⁶ ณรงค์ ใจหาญและคณะ, *อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 103*, น.63-64.

การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 3 ประเภท¹²⁷ ได้แก่ การสอบสวนเบื้องต้น (enquête préliminaire) , การสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้า (enquête de flagrance) และการสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวน (instruction หรือ information)

1. การสอบสวนเบื้องต้นเป็นหน้าที่ของตำรวจสอบสวนซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อที่จะทราบว่าได้มีความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ และถ้ามีก็จะค้นหาตัวผู้กระทำความผิดต่อไป ผลของการสอบสวนเบื้องต้นมีผลอย่างยิ่งในการดำเนินคดีอาญา เพราะจะทำให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าสมควรจะดำเนินคดีอาญาต่อไปหรือไม่ โดยพนักงานอัยการจะทำการยุติเรื่องไว้ หากเห็นว่าการกระทำไม่เป็นความผิดอาญาหรืออาจส่งฟ้องต่อศาลโดยตรงได้ หากมีพยานหลักฐานหรือผู้กระทำความผิดรับสารภาพและหากเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากซับซ้อนก็อาจทำคำร้องให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวน จะเห็นว่าการสอบสวนเบื้องต้นนี้ ตำรวจสอบสวนจะมีอำนาจในการสอบสวนอย่างจำกัดมาก

เรื่องการจับไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจตำรวจสอบสวนคดีอาญาแต่จะกล่าวถึงเรื่องการควบคุมตัว ทั้งนี้หากมีความจำเป็นตำรวจสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยมีเหตุผลอันควรหากเห็นว่าการควบคุมตัวไว้จะมีประโยชน์ในการถามคำให้การ หรือหากปล่อยตัวไปจะทำให้การสอบสวนของตำรวจเสียหาย อย่างไรก็ตามตำรวจสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง

2. การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจสอบสวนจะมีอำนาจมากขึ้นกว่าการสอบสวนเบื้องต้น โดยมีวิธีการที่รวดเร็วเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอำนาจที่เป็นมาตรการเชิงบังคับ เนื่องจากจะทำให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นสดๆและทำให้สามารถพิสูจน์ความจริงได้โดยมีความผิดพลาดน้อย สำหรับความผิดซึ่งหน้านี้ จะมีได้เฉพาะแต่กรณีที่เป็น ความผิดอุกฤษโทษหรือความผิดมรณะโทษเท่านั้น และความผิดลหุโทษในบางกรณีที่ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า¹²⁸

เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสได้บัญญัติถึงลักษณะความผิดซึ่งหน้าอุกฤษโทษหรือมรณะโทษไว้ในมาตรา 53¹²⁹ ว่าหมายถึง “ความผิดมรณะโทษและอุกฤษโทษซึ่งกำลังกระทำอยู่หรือเพิ่งกระทำสำเร็จไปและความผิดซึ่งในระยะเวลาใกล้เคียงกับการกระทำผู้ต้อง

¹²⁷ เมธา วาดีเจริญ, บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สุทรไพศาล, 2539), น. 214.

¹²⁸ เฟิงอั้ง, น. 65 .

¹²⁹ อริยา มนุสข , อั้งแล้วเชิงอรรถที่ 43, น.47.

สงสัยถูกไล่ตามโดยมีเสียงร้องเอะอะ หรือถูกพบโดยมีวัตถุ หรือมีร่องรอย หรือเครื่องหมายที่ทำให้เชื่อว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้ว

ความผิดมัจฉริยะโทษและอุกฤษโทษ ซึ่งแม้ว่าจะมีได้กระทำในสภาพการณ์ดังกล่าวในวรรคก่อน แต่ว่าได้กระทำในบ้านเรือน และเจ้าของบ้านได้ร้องขออัยการหรือตำรวจฝ่ายคดีให้ไปดำเนินการให้ถือเป็นความผิดซึ่งหน้าด้วย”

ในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสได้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องความผิดซึ่งหน้าโดยยกเลิกกรณีตามวรรคสองในส่วนที่ว่า “ความผิดซึ่งกระทำในบ้านเรือน และเจ้าของบ้านได้ร้องขออัยการหรือตำรวจให้ดำเนินคดีให้ถือเป็นความผิดซึ่งหน้า” และเพิ่มเติมวรรคสองของมาตรา 53 ขึ้นมาใหม่โดยกฎหมายเลขที่ 99-515 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 1999 ความว่า “การสอบสวนในคดีการกระทำความผิดซึ่งหน้าจะต้องดำเนินการภายในเวลาไม่เกิน 8 วัน¹³⁰

เมื่อมีความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นและตำรวจสอบสวนได้ทราบการกระทำความผิดซึ่งหน้าแล้วมีหน้าที่ต้องแจ้งเรื่องไปยังพนักงานอัยการในทันที เมื่อพนักงานอัยการทราบเรื่องก็สามารถใช้ดุลยพินิจได้ว่าจะไปควบคุมการสอบสวนด้วยตนเองหรือไม่ และตำรวจสอบสวนต้องไปยังที่เกิดเหตุโดยเร็ว

3. การสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปัจจุบันผู้พิพากษาสอบสวนจะเป็นผู้พิพากษาระดับต้น ซึ่งมีข้อจำกัดว่าผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่สอบสวนในคดีใดแล้วจะทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาคัดสินในคดีนั้นอีกไม่ได้แม้ว่าผู้พิพากษาสอบสวนจะมีความเป็นอิสระในการสอบสวนแต่กฎหมายก็กำหนดวิธีการคานอำนาจโดยพนักงานอัยการไว้ด้วยว่าผู้พิพากษาสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนต่อเมื่อพนักงานอัยการขอให้สอบสวนเท่านั้นแม้จะเป็นกรณีความผิดซึ่งหน้าก็ตาม

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 79 บัญญัติให้มีการสอบสวนความผิดอุกฤษโทษโดยผู้พิพากษาสอบสวนเสมอ การสอบสวนในคดีต่างๆหากเป็นคดีที่ยุ่งยากซับซ้อนหรือเป็นความผิดที่ร้ายแรงแล้วพนักงานอัยการอาจร้องขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนเปิดการสอบสวนได้ นอกจากนั้นหากเป็นความผิดอุกฤษโทษและความผิดมัจฉริยะโทษแล้ว กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้เสียหายมีโอกาสร้องขอโดยตรงต่อผู้พิพากษาให้เปิดการสอบสวนได้

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้อำนาจผู้พิพากษาสอบสวนในการออกหมายอาญาต่างๆ เพื่อให้การสอบสวนบรรลุผล หมายถึงผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจออกได้แก่

¹³⁰ The French CRIMINAL PROCEDURE Code Art 53 .

หมายเรียก หมายนำตัว หมายขัง และหมายจับ ผู้พิพากษาสอบสวนสามารถออกหมายจับได้หากผู้ต้องหาหลบหนีหรืออยู่นอกเขตราชอาณาจักร ซึ่งหากจับตัวผู้ต้องหาตามได้ตามหมายจับแล้วก็จะมีผลโดยหมายจับนั่นเองทำให้สามารถขังตัวผู้ถูกจับได้ด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสในเรื่องการจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาซึ่งรวมถึงผู้กระทำความผิดฐานพอกเงินนั้น สามารถแบ่งการจับกุมได้สองวิธีคือ การจับกุมโดยมีหมายจับ และการจับโดยไม่มีหมายจับ

หากมีการกระทำความผิดพอกเงินเกิดขึ้นผู้ที่มีอำนาจในการออกหมายจับคือผู้พิพากษาสอบสวน¹³¹

กรณีการจับโดยไม่มีหมายจับนั้นจะต้องเป็นกรณีที่เป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในความผิดอุกฤษโทษและความผิดมฉยโทษบุคคลมีอำนาจจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและนำตัวไปมอบให้แก่นายตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้ที่สุด¹³² ถ้าเป็นความผิดซึ่งหน้าสามารถจับได้โดยไม่มีหมายซึ่งเป็นเหตุผลของเรื่องนี้อยู่แล้วกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ต่อหน้าราษฎรราษฎรก็เป็นผู้ที่สามารถจับได้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานตำรวจที่เห็นเหตุการณ์ก็จับได้ ในกรณีที่ราษฎรจับโดยหลักก็คือเป็นการทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความผิดนั้นและในการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้ากฎหมายถือเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องกระทำ

การจับกรณีความผิดซึ่งหน้าจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งที่ยืนยันว่าการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นตามที่ มาตรา 53 บัญญัติไว้ โดยศาลล่างจะเป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากการระบุถึงสภาพการณ์ดังกล่าวของตำรวจฝ่ายคดีซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวจะรับรองความชอบด้วยกฎหมาย

¹³¹The French CRIMINAL PROCEDURE Code Article 122 “The investigating judge may issue a subpoena, a summons or an arrest warrant, according to the case. The liberty and custody judge may issue a committal order”

¹³²The French CRIMINAL PROCEDURE Code Article 73.

“In the event of a flagrant felony or of a flagrant misdemeanour punished by penalty of imprisonment, any person is entitled to arrest the perpetrator and to bring him before the nearest judicial police officer”

มาตรา 73 “ในกรณีที่ความผิดอุกฤษโทษซึ่งหน้าหรือความผิดมฉยโทษซึ่งหน้าเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกบุคคลทุกคนมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดและนำส่งตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้เคียงที่สุด”

ในการใช้อำนาจของตำรวจฝ่ายคดี ในการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในความผิดอุกฤษโทษ และความผิดมัจฉัยโทษบุคคลมีอำนาจจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและนำตัวไปมอบให้แก่ นายตำรวจฝ่ายคดีที่อยู่ใกล้ที่สุด ถ้าเป็นความผิดซึ่งหน้าสามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายซึ่งเป็นเหตุผลของเรื่องนี้อยู่แล้ว กรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ต่อหน้าราษฎร ราษฎรก็เป็นผู้ที่สามารถจับได้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานตำรวจที่เห็นเหตุการณ์ก็จับได้ ในกรณีที่ราษฎรจับโดยหลักก็คือเป็นการทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความผิดนั้น และในการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า กฎหมายถือเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องกระทำ

หากมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 375,000 ยูโร ราษฎรทุกคนและเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดนั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ